

แผนพัฒนา
สู่สากลเคียงหน้า

โน้ตพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

338.984.3(593-3ศสุ)
:711.27
วจย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ธันวาคม ๒๕๒๗

แผนพัฒนาสุขภาพิบาลเคียนซา

ใน

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เสนอต่อ

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

โดย

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ธันวาคม ๒๕๒๗

คำนำ

รายงานฉบับนี้ เป็นแผนแนะแนวการพัฒนาสุขภาพลพบุรี ซึ่งจัดทำขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดทำขึ้นโดยสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย เสนอต่อจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เนื่องจากระยะเวลาและงบประมาณอันจำกัด ประกอบกับชุมชน เมืองในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีถึง ๑๔ แห่ง ดังนั้นการศึกษาและจัดทำแผนฉบับนี้จึงไม่สามารถสำรวจศึกษาและวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ อย่างละเอียดได้ ผลการศึกษาจึง เป็นเพียงแผนแนะแนวที่เสนอครอบคลุมทุก ๆ ประเด็นอย่างกว้าง ๆ อย่างไรก็ดี คณะทำงานเชื่อว่าสิ่งที่ได้เสนอไว้ในรายงานฉบับนี้ได้พิจารณาอย่างรอบคอบในทุกประเด็นและการพัฒนา ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับให้ท้องถิ่นนำไปสามารถพิจารณาประกอบการศึกษา และวางแผนในชั้นรายละเอียดอย่างประสานสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดโดยรวม อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

เนื้อหาของรายงานฉบับนี้ประกอบด้วย ขอบเขตและความเป็นมาของโครงการ ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน , ระบุชุมชนเมืองและบทบาทของชุมชน , และแนวทางการพัฒนา

ในท้ายที่สุดนี้ คณะผู้ทำงานต้องขอขอบคุณบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนประชาชนในพื้นที่ที่ได้ให้ข้อมูล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ต่อคณะทำงาน นอกจากนี้คณะทำงานยังต้องขอขอบคุณต่อ กรมแผนที่ทหาร , สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานในส่วนกลางต่าง ๆ ที่ได้ช่วยเหลือด้านรูปถ่ายทางอากาศ แผนที่ ตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ และคณะทำงานต้องขอขอบพระคุณอย่างลึกซึ้งต่อจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยเฉพาะท่านผู้ว่าราชการจังหวัด นาย นิพนธ์ บุญญภัทรโร ที่ได้ให้ความไว้วางใจต่อคณะทำงานของ วท. ได้มีโอกาสศึกษา และวางแผนรายงานฉบับนี้

สารบัญ เรื่อง

	หน้า
คำนำ	๐-๑
สารบัญเรื่อง	๐-๒
สารบัญตาราง	๐-๔
สารบัญรูป	๐-๕
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมา	๑-๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวางแผน	๑-๒
๑.๓ ขอบเขตของการวางแผน	๑-๒
๑.๔ วิธีการศึกษาและวางแผน	๑-๓
บทที่ ๒ สภาพทั่วไปของสุขาภิบาล เคียนซา	
๒.๑ ลักษณะทางกายภาพ	๒-๑
๒.๑.๑ ที่ตั้งและขนาด	๒-๑
๒.๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ	๒-๑
๒.๑.๓ การใช้ที่ดิน	๒-๔
๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	๒-๔
๒.๒.๑ ประชากร	๒-๔
๒.๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจ	๒-๘
๒.๓ การบริหารการปกครองและการคลังท้องถิ่น	๒-๑๒
๒.๓.๑ การบริหารและการปกครอง	๒-๑๒
๒.๓.๒ สถานะการคลังสุขาภิบาล เคียนซา	๒-๑๔
๒.๔ โครงสร้างพื้นฐานและการบริการ	๒-๑๘
๒.๔.๑ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ	๒-๑๘
๒.๔.๒ บริการทางสังคม	๒-๒๔

สารบัญเรื่อง (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	บทบาทและความสำคัญของสุขาภิบาล เคียนซา
๓.๑	ผลการวิเคราะห์ระบบชุมชน เมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี
๓.๑.๑	ระดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชน
๓.๑.๒	เขตอิทธิพลของชุมชน
๓.๑.๓	ศักยภาพและปัญหาของชุมชน เมือง
๓.๒	แนวทางการพัฒนาระบบชุมชน ในอนาคต
๓.๓	บทบาทและแนวโน้มการพัฒนาสุขาภิบาล เคียนซา
บทที่ ๔	แนวทางการพัฒนาสุขาภิบาล เคียนซา
๔.๑	สภาพของชุมชนและปัญหา
๔.๒	กรอบการพัฒนาสุขาภิบาล เคียนซา
๔.๓	แนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน
๔.๓.๑	นโยบายการพัฒนาการใช้ที่ดิน
๔.๓.๒	หลักการของผัง
๔.๓.๓	รูปแบบของผัง
๔.๔	การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง
๔.๔.๑	การพัฒนาระบบถนน
๔.๔.๒	สถานีรถโดยสาร
๔.๕	การจัดสาธารณูปโภคอื่น ๆ
๔.๖	การพัฒนาด้านอื่น ๆ
๔.๖.๑	การบริหารสุขาภิบาล
๔.๖.๒	การพัฒนาสวนสาธารณะ

สารบัญตาราง

	หน้า
บทที่ ๒	
สภาพทั่วไปของสุขาภิบาล เคียนซา	๒-๔
ตารางที่ ๒.๑	๒-๔
ข้อมูลประชากรสุขาภิบาล เคียนซา	
" ๒.๒	๒-๑๐
จำนวนประชากร เปลี่ยนแปลงปี ๒๕๒๒-๒๕๒๖	
และการประมาณจำนวนประชากรในอนาคตของ	
สุขาภิบาล เคียนซาและอำเภอ เคียนซา	
" ๒.๓	๒-๑๑
จำนวนร้านค้าและโรงงานสุขาภิบาล เคียนซา	
ปี ๒๕๒๒-๒๕๒๖	
" ๒.๔	๒-๑๖
สถานะทางคลังสุขาภิบาล เคียนซา ปี ๒๕๒๒-๒๕๒๖	
" ๒.๕	๒-๑๔
แสดงการให้บริการน้ำประปาสุขาภิบาล เคียนซา	
บทที่ ๓	
บทบาทและความสำคัญของสุขาภิบาล เคียนซา	
ตารางที่ ๓.๑	๓-๗
ชุมชนศูนย์กลางและเขตอิทธิพลจังหวัดสุราษฎร์ธานี	

สารบัญรูป

	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	
รูปที่ ๑.๑ วิธีการและขั้นตอนของการศึกษาวิเคราะห์ระบบชุมชน	๑-๕
บทที่ ๒ สภาพทั่วไปของสุขาภิบาลท่าขนอน	
รูปที่ ๒.๑ ที่ตั้งสุขาภิบาลเคียนซา อำเภอกะลา	๒-๒
" ๒.๒ อาณาเขตสุขาภิบาลเคียนซาและที่ตั้งสถานที่สำคัญ	๒-๓
" ๒.๓ ระดับความสูงของภูมิประเทศในเขตสุขาภิบาลเคียนซา	๒-๔
" ๒.๔ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ในเขตสุขาภิบาลเคียนซา และบริเวณใกล้เคียง จากภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๕๒๔	๒-๖
" ๒.๕ การใช้ที่ดินสุขาภิบาลเคียนซา ปี พ.ศ. ๒๕๒๖	๒-๗
" ๒.๖ แสดงการบริหารราชการสุขาภิบาล	๒-๑๓
" ๒.๗ ระบบถนนภายในเขตสุขาภิบาลเคียนซา	๒-๒๑
" ๒.๘ ถนนเคียนซาบริเวณหน้าโรงพยาบาล	๒-๒๒
" ๒.๘ ถนนเคียนซาก่อนออกจากตลาดไปสวนยาง	๒-๒๒
" ๒.๑๐ การระบายน้ำในเขตสุขาภิบาลเคียนซา	๒-๒๓
" ๒.๑๑ ถนนเคียนซาและรางระบายน้ำบริเวณทางลงท่าหน้าเคียนซา	๒-๒๔
บทที่ ๓ บทบาทและความสำคัญของสุขาภิบาลเคียนซา	
รูปที่ ๓.๑ HISTOGRAM แสดงการแบ่งกลุ่มชุมชนเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามความใกล้เคียงของเขตการพัฒนา	๓-๓
" ๓.๒ เขตการพัฒนาของชุมชนเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เรียงตามลำดับ	๓-๔
" ๓.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๓-๕
" ๓.๔ ระดับชุมชนเมืองและเขตอิทธิพลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๓-๖
" ๓.๕ พัฒนาการตั้งชุมชนเมือง โดยริศมีจากศูนย์กลางหลัก และแกนเส้นทางคมนาคมหลัก	๓-๑๐

สารบัญรูป (ต่อ)

	หน้า
รูปที่ ๓.๖ กิจกรรมและการใช้พื้นที่หลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานี	๓-๑๑
" ๓.๗ ลำดับการพัฒนากระบวนชุมชนเมืองระยะต่าง ๆ	๓-๑๓
บทที่ ๔ แนวทางการพัฒนาสุขาภิบาลเคียนซา	
รูปที่ ๔.๑ แผนผังการใช้ที่ดินในอนาคต ปี พ.ศ. ๒๕๔๔	๔-๔
" ๔.๒ แนวทางการพัฒนาระบบถนนของสุขาภิบาลเคียนซา	๔-๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมา

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) เป็นผู้ดำเนินงาน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ นั้น คณะดำเนินงานได้ศึกษา วิเคราะห์ และจัดทำแผนในลักษณะแบบผสมผสาน ทุกสาขา เพื่อให้การพัฒนาจังหวัดเป็นไปอย่างสมบูรณ์ และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

การพัฒนาระบบชุมชนเป็นการพัฒนาด้านหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะชุมชนเป็นจุดรวมของประชากร และกิจกรรมในอาเภอบริเวณหนึ่ง ๆ นอกจากนี้ ชุมชนยังมีสภาพเป็นศูนย์กลางในกิจกรรมต่าง ๆ ของพื้นที่โดยรอบ โดยขึ้นอยู่กับขนาดของชุมชนเป็นสำคัญ เช่น เป็นศูนย์กลางทางสังคม, ทางเศรษฐกิจ, การปกครอง, ด้านศาสนา และวัฒนธรรม เป็นต้น

การรวมตัวของประชากรหรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ มีวิวัฒนาการในลักษณะที่รวมตัวกันเป็นชุมชนเมืองมากขึ้น (Urban Agglomeration) และมีระดับความเป็นชุมชนเมืองมากขึ้นเป็นลำดับ กล่าวคือ จากการรวมตัวกันหลาย ๆ หลังคาเรือน กระจุกตัวเป็นชุมชนหมู่บ้าน จากชุมชนหมู่บ้าน รวมตัวกันมีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นตำบล โดยมีชุมชนที่หนาแน่นเป็นชุมชนศูนย์กลางตำบล ซึ่งอาจเป็นชุมชนชนบทกึ่งเมือง หรือชุมชนเมืองกึ่งชนบท ชุมชนนี้มักจะเป็นศูนย์กลางของอำเภอด้วย ชุมชนในระดับสูงขึ้นไป ได้แก่ ชุมชนเมือง นคร และมหานคร ตามลำดับ

การบริหารและการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เริ่มนับชุมชนชนบทกึ่งเมือง หรือชุมชนเมือง กึ่งชนบทเป็นชุมชนขนาดเล็กสุดที่มีการปกครองส่วนท้องถิ่น ชื่อว่า สุขาภิบาล จากสุขาภิบาลจะขยายตัวเป็นเทศบาลตำบล ซึ่งเป็นชุมชนศูนย์กลางของอำเภอ หรือหลายอำเภอ เทศบาลเมืองเป็นชุมชนศูนย์กลางของจังหวัด หรืออนุภาคของจังหวัด จนถึงเทศบาลนคร เป็นชุมชนศูนย์กลางของภาคหรืออนุภาค ชุมชนศูนย์กลางระดับต่าง ๆ เหล่านี้ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มจำนวนขึ้น และมีขนาดมากขึ้น ตามสภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งจากภายในและภายนอกของชุมชน

ในการจัดทำแผนพัฒนาระบบชุมชนนี้ คณะผู้ดำเนินงานจึงได้พิจารณาจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ในส่วนที่เป็นสุขาภิบาลและเทศบาล ทั้งนี้เพราะ เป็นชุมชนที่มีระดับความเป็นศูนย์กลางสูงกว่าชุมชน

ระดับอื่น และยังเป็นชุมชนที่มีรูปแบบการบริหารและการปกครองชัดเจน มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาความเป็นเมืองมากที่สุด และเป็นชุมชนที่มีระบบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนดีพอสมควร

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวางแผน

เพื่อจัดทำกรอบและแนวทางในการพัฒนาสุขภาพให้ท้องถิ่นนำไปประกอบการพิจารณาวางแผนการพัฒนาสุขภาพประจำปี โดยมีทิศทางที่เหมาะสม เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนในอนาคต ตามทิศทางและบทบาทที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดโดยรวม

๑.๓ ขอบเขตของการวางแผน

เนื่องจาก ระยะเวลาการวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเพียง ๑๒ เดือน ซึ่งในส่วนของการศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาชุมชนศูนย์กลางนี้ ต้องครอบคลุมชุมชนถึง ๑๔ แห่ง คือ เทศบาล ๒ แห่ง และสุขาภิบาล ๑๒ แห่ง ดังนั้น ในระยะเวลาอันจำกัดนี้ คณะดำเนินงานจึงไม่สามารถที่จะพิจารณาศึกษา วิเคราะห์ และวางแผนอย่างละเอียดได้ ขอบเขตของการวางแผน จึงเป็นการจัดทำกรอบของการพัฒนา โดยพิจารณาด้านการขยายตัวของชุมชน และความเชื่อมโยงกับการพัฒนาของจังหวัดโดยรวม ขอบเขตของการวางแผนจึงประกอบด้วย

(๑) การพิจารณาระดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชน และความเชื่อมโยงกับชุมชนอื่น ๆ ตลอดจนบทบาทของชุมชนในปัจจุบันและอนาคต

(๒) ศึกษาสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินและบริการพื้นฐานในปัจจุบัน และศึกษาแนวโน้มและทิศทางของการขยายตัวในอนาคต

(๓) เสนอกรอบและแนวทางในการพัฒนาด้าน

- การใช้ที่ดิน
- โครงสร้างพื้นฐานและบริการ
- เศรษฐกิจและสังคม
- องค์กรและการคลัง

๑.๔ วิธีการศึกษาและวางแผน

การศึกษาได้แบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ กล่าวคือ

(๑) ในระดับจังหวัดให้พิจารณาระดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชน บทบาท และ
เขตอิทธิพลของชุมชน ทั้งในปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาในอนาคต โดยให้ประสานสอดคล้องกับ
การพัฒนาโดยรวมของจังหวัด

(๒) ระดับพื้นที่ได้ศึกษาสภาพทั่วไปและปัญหาของชุมชน เพื่อกำหนดรูปแบบและทิศทาง
การขยายตัวของชุมชน โดยใช้ข้อมูลจากรายงานประจำปี แผนที่ และรูปถ่ายทางอากาศ แผนที่-
ชุมชนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจภาคสนาม และการสอบถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(๓) จากการศึกษาทั้ง ๒ ระดับ ได้วิเคราะห์และวางแผนเพื่อกำหนดกรอบการพัฒนา
สองประเภท คือ การพัฒนาเพื่อยกระดับชุมชนตามบทบาทที่กำหนดจากระดับจังหวัด และการพัฒนา
เพื่อความผาสุกของประชาชนตามหน้าที่ของชุมชน

ขั้นตอน วิธีการศึกษา และวางแผน แสดงไว้ดังรูปที่ ๑.๑

ปี่พาทย์ ๒

บทที่ ๒

สภาพทั่วไปของสุขาภิบาลเคียนซา

๒.๑ ลักษณะทางกายภาพ

๒.๑.๑ ที่ตั้งและขนาด

สุขาภิบาลเคียนซา ตั้งอยู่ริมแม่น้ำตาปี และเป็นที่ตั้งของที่ว่าการอำเภอเคียนซา บริเวณเส้นรุ้งที่ $๘^{\circ} ๕๐' ๒๕''$ เหนือ และเส้นแวงที่ $๙๙^{\circ} ๑๒' ๑๐''$ ตะวันออก ห่างจาก อำเภอเมืองไปทางใต้ประมาณ ๖๐ กม. โดยทางรถยนต์ (รูปที่ ๒.๑)

สุขาภิบาลเคียนซามีเนื้อที่ประมาณ ๒.๐๔ ตร.กม. หรือ ๑,๒๗๕ ไร่ ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลเคียนซา ได้รับการจัดตั้งเป็นสุขาภิบาลเมื่อปี ๒๕๑๔ โดยมีอาณาเขต (และสถานที่สำคัญ) ดังแสดงในรูปที่ ๒.๒ กล่าวคือ

ทิศเหนือ ตั้งแต่หลักเขตที่ ๑ ตั้งอยู่ริมปากห้วยเหมืองฝั่งตะวันออกตอนบนจรจริมฝั่ง แม่น้ำตาปีฝั่งใต้ เลียบริมแม่น้ำตาปีฝั่งใต้ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ถึงหลักเขตที่ ๒ ซึ่งตั้งอยู่ริม ปากคลองบางประฝั่งตะวันตก ตอนบนจรจริมฝั่งแม่น้ำตาปีฝั่งใต้

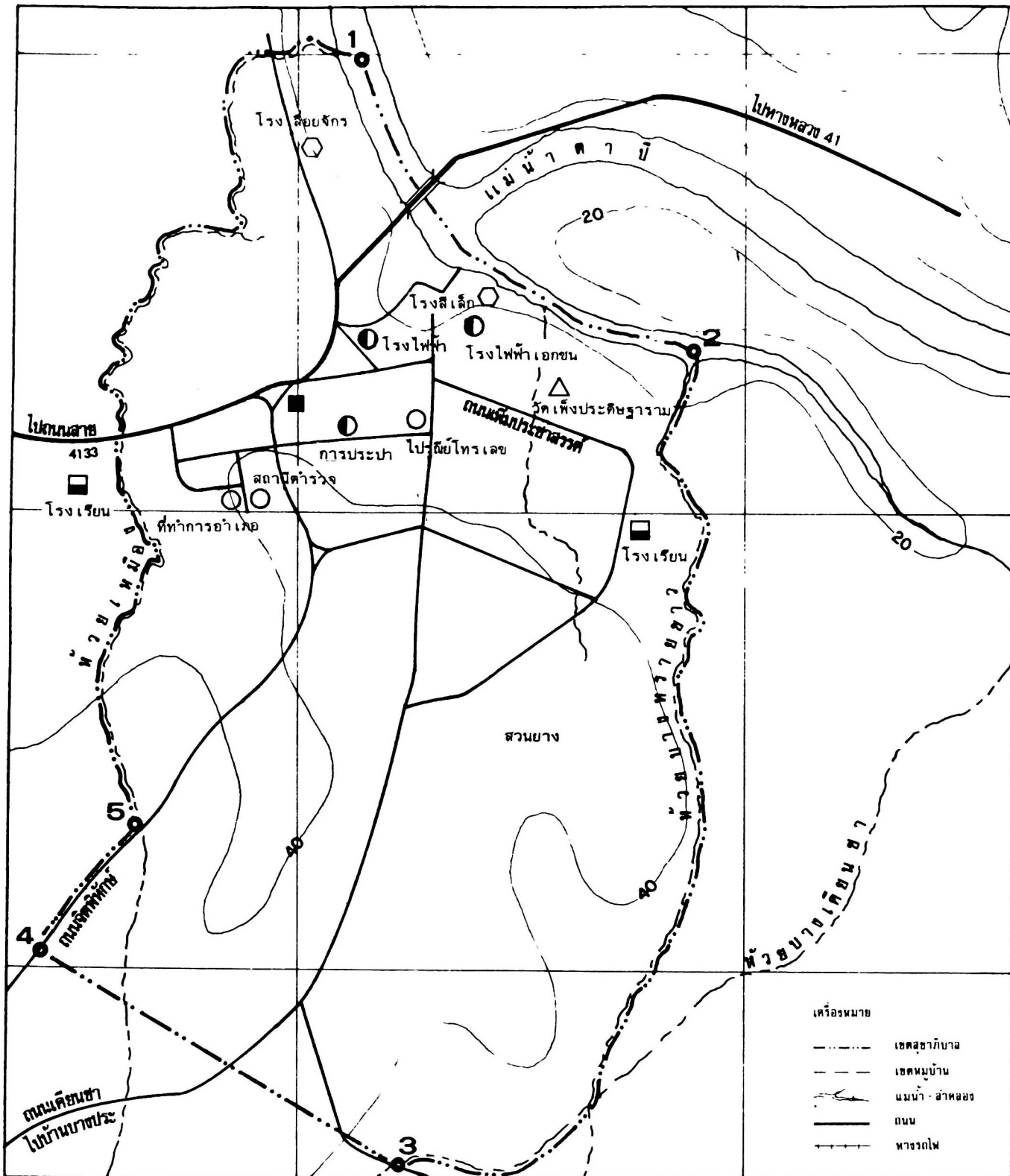
ทิศตะวันออก จากหลักเขตที่ ๒ ตามแนวคลองบางประเลียบริมห้วยทรายขาวฝั่งตะวันตกเฉียงใต้ ถึงหลักเขตที่ ๓ ซึ่งตั้งอยู่ตรงริมห้วยทรายขาวฝั่งตะวันตกตอนบนจรจริมถนนไปบ้านบางประ ฟากตะวันออก

ทิศใต้ จากหลักเขตที่ ๓ ตรงไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่ริมถนนจิตพิทักษ์ฟากตะวันออกตอน กม. ๑.๔๐๐

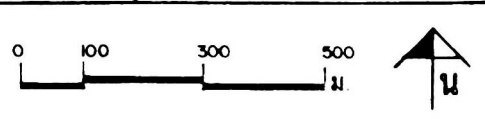
ทิศตะวันตก จากหลักเขตที่ ๔ เลียบริมถนนจิตพิทักษ์ฟากตะวันออกตรงไปทางทิศ ตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงหลักเขตที่ ๔ ซึ่งตั้งอยู่ริมห้วยเหมืองฝั่งตะวันออกตอนบนจรจริมถนน จิตพิทักษ์ฟากตะวันออก จากหลักเขตที่ ๔ ตามแนวห้วยเหมืองไปทางทิศเหนือบรรจบหลักเขตที่ ๑

๒.๑.๒ ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศสุขาภิบาลเคียนซา เป็นพื้นที่ราบลาดเอียงไปทางทิศเหนือจรจริมฝั่ง แม่น้ำตาปี พื้นที่ส่วนใหญ่จะมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๔๐ เมตร แต่พื้นที่ซึ่งเป็น ศูนย์กลางชุมชนในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำจะมีความสูงประมาณ ๒๐ เมตร (รูปที่ ๒.๓) ด้วยระดับความ

รูปที่ ๒.๒ อาณาเขตอุทยานเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและที่ตั้งสถานที่สำคัญ

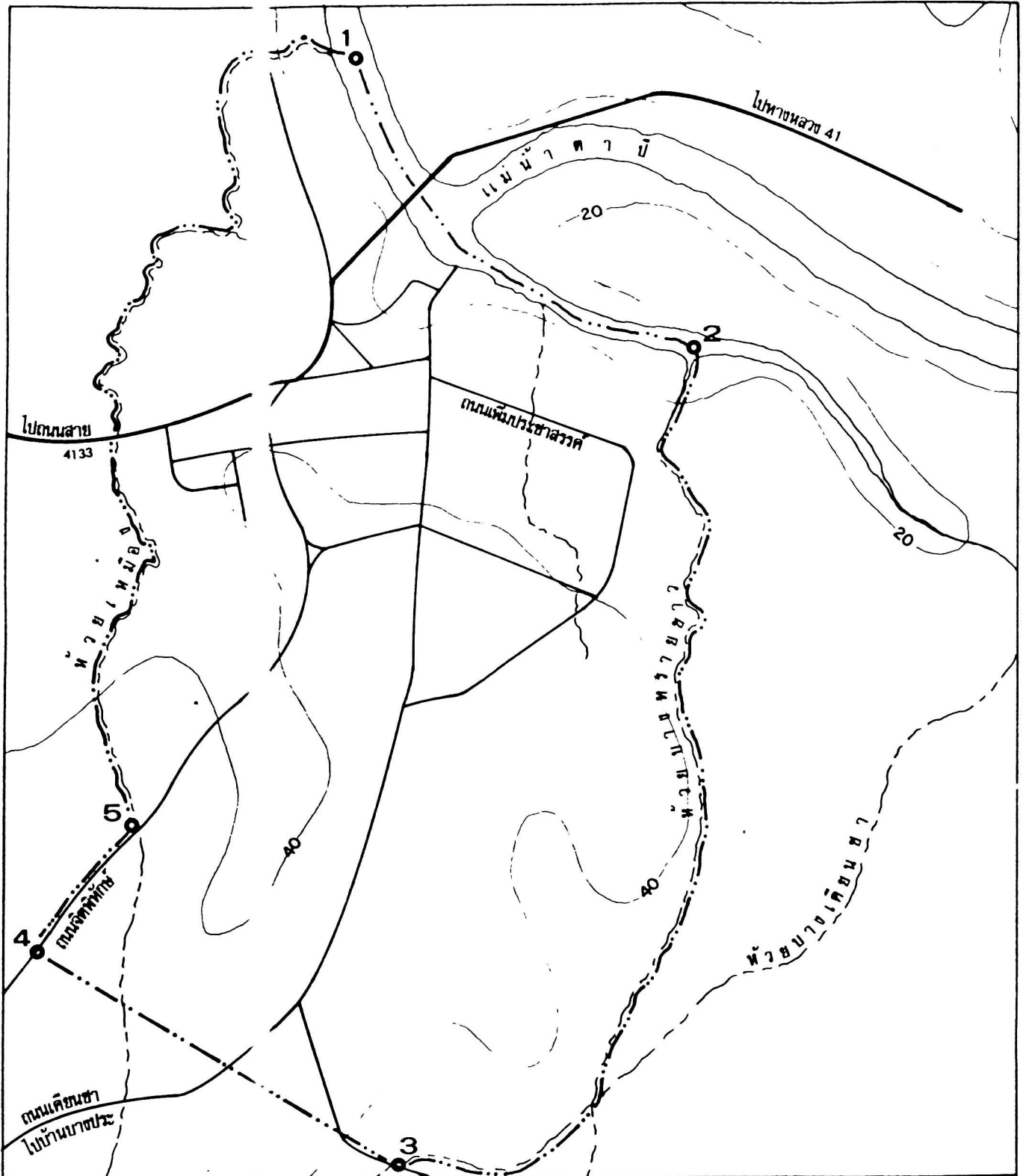

- สัญลักษณ์
○ สถานที่ราชการ	⊙ สถานีรถไฟ, สถานีรถประจำทาง	⊕ ธนาคาร
□ สถานีรถ เรือโดยสาร	○ บริเวณอุตสาหกรรม	● โรงฆ่าสัตว์
△ ศาลากลาง	■ สถานีบริการน้ำมัน	⊗ ตลาดสด
⊕ โรงพยาบาล, อณามัย	⊠ โรงมหรสพ	▭ สนามกีฬา, สวนสาธารณะ
⊙ สาธารณูปโภค		

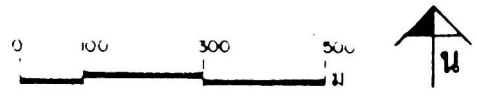
การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม **สุราษฎร์ธานี**

สาขาวิชาสังคมศาสตร์และสหวิทยาการ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

รูปที่ ๒.๓ ระดับความสูง ภูมิประเทศในเขตสุขาภิบาลเคียนซา

การจัดทำแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สถาบันวิจัยและพัฒนา
สำนักงานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

สูงของพื้นที่ที่แตกต่างกันถึง ๒๐ เมตร น้ำที่ถูกระบายออกจากพื้นที่สุขาภิบาลจึงไหลได้ดีโดยธรรมชาติ ลงสู่แม่น้ำตาปี คลองระบายน้ำที่สำคัญได้แก่ คลองห้วยเหมืองและคลองห้วยบางทรายขาว ซึ่งเป็นแนวเขตของสุขาภิบาลทางด้านตะวันตกและด้านตะวันออกตามลำดับ (รูปที่ ๒.๔) สภาพโดยทั่วไปในเขตพื้นที่สุขาภิบาลและบริเวณใกล้เคียงโดยภาพถ่ายทางอากาศในปี ๒๕๒๘ จะเห็นได้ว่าป่าไม้ได้ถูกทำลายไปแล้วอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการทำไร่และสวนยาง โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นเนินสูง เนื่องจากที่ดินมีความเหมาะสมในการประกอบอาชีพดังกล่าว ในลักษณะเช่นนี้การชะล้างหน้าดินจึงเป็นปัญหาสำคัญของพื้นที่ในบริเวณนี้

๒.๑.๓ การใช้ที่ดิน

สุขาภิบาลเคียนขามีขนาด ๒.๐๔ ตร.กม. จัดเป็นศูนย์กลางชนบทขนาดเล็ก มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (ส่วนใหญ่เป็นสวนยาง) ร้อยละ ๖๑.๕๒ และบ้านสวนอีกร้อยละ ๑๔.๓๔ ส่วนพื้นที่เพื่อกิจกรรมอื่น โดยเฉพาะพื้นที่พาณิชยกรรม อยู่อาศัย มีเพียงร้อยละ ๒.๒๘ เท่านั้น ซึ่งบริเวณเหล่านี้รวมกันเป็นพื้นที่เล็ก ๆ ริมถนนสุขาภิบาลไปจนถึงแม่น้ำตาปี (รูปที่ ๒.๕) โดยมีพื้นที่บ้าน-สวนกระจายโดยรอบ พื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้มีส่วนราชการแยกออกมาตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกมีพื้นที่ร้อยละ ๒.๕๐ วัดและโรงเรียนอยู่ทางตะวันออกมีพื้นที่ร้อยละ ๒.๔๓

การขยายตัวของชุมชนในระยะที่ผ่านมาไม่น้อยมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสุขาภิบาลเคียนขายังไม่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางของพื้นที่โดยรอบอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากที่ได้มีการสร้างถนนผ่านสุขาภิบาลเคียนซา เชื่อมทางหลวงสาย ๔๑ กับ ๔๑๓๓ ในอนาคตคาดว่าสุขาภิบาลเคียนซาจะมีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางท้องถิ่น

๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๒.๑ ประชากร

สุขาภิบาลเคียนซาจัดเป็นสุขาภิบาลชนบท คือมีประชากรเพียง ๑,๒๗๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๕ ของประชากรทั้งอำเภอ หรือร้อยละ ๐.๒๐ ของจังหวัด โดยแยกเป็นชาย ๖๖๖ คน (ร้อยละ ๕๒.๒๔) แยกเป็นหญิง ๖๐๙ คน (ร้อยละ ๔๗.๗๖) มีจำนวนครัวเรือน ๒๑๘ ครัวเรือน ซึ่งคิดเฉลี่ยแล้วจะมีประชากรจำนวนครัวเรือนละ ๖ คน สุขาภิบาลเคียนขามีความหนาแน่นของประชากร ๖๒๕ คน/ตร.กม. หรือ ๑ คน/ไร่ ซึ่งนับว่ามีความหนาแน่นน้อยมาก ด้วยเหตุว่าพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเพาะปลูก (สวนยางและสวน)

รูปที่ ๒.๔ สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ในเขตสุขาภิบาลเคียนซา และบริเวณใกล้เคียง จากภาพถ่ายทางอากาศในปี ๒๕๒๘

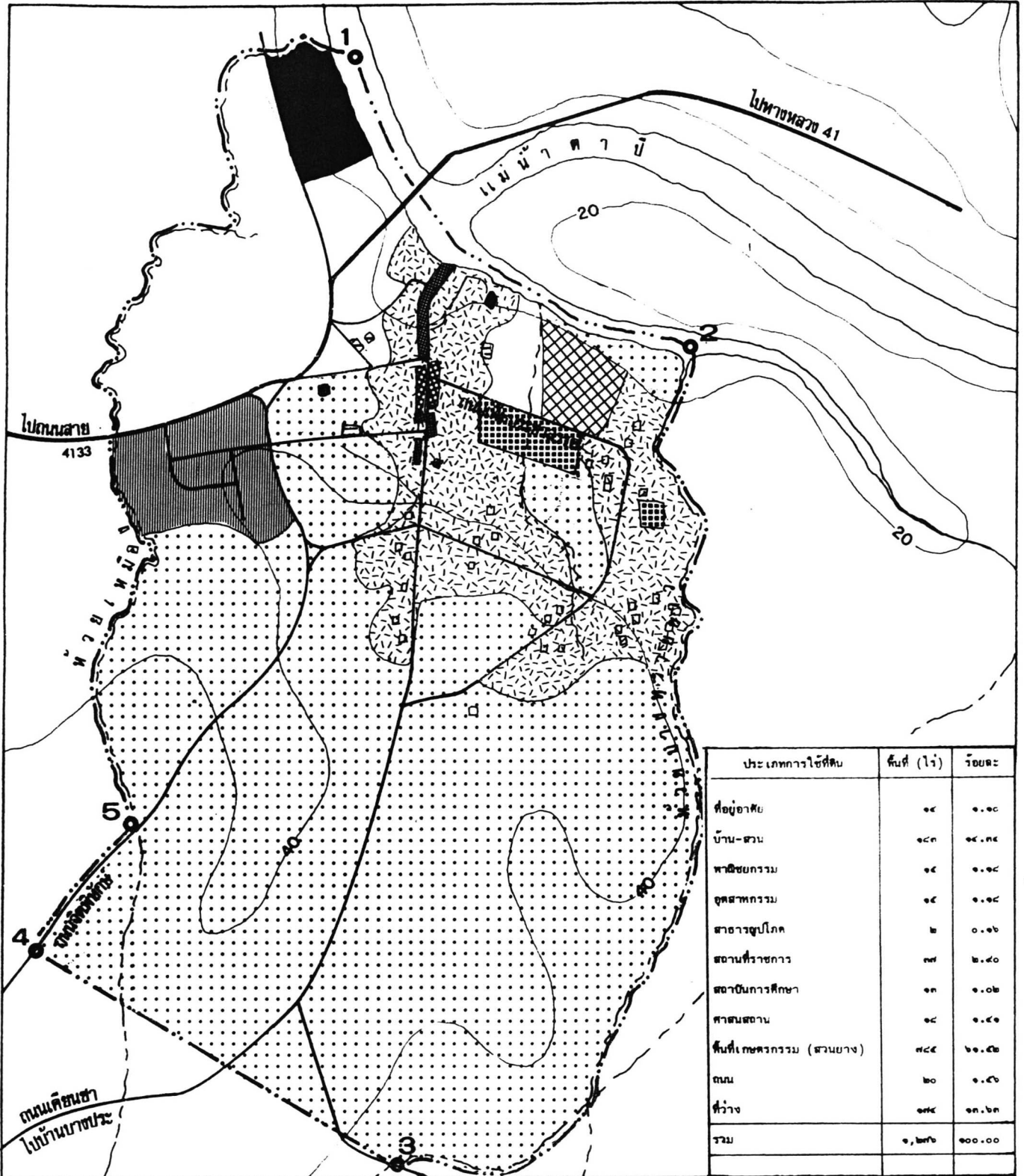

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

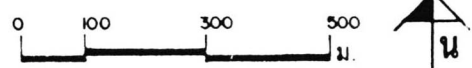
สถาบันวิจัยและพัฒนาทรัพยากร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ประเภทการใช้ที่ดิน	พื้นที่ (ไร่)	ร้อยละ
ที่อยู่อาศัย	๑๔	๑.๑๐
บ้าน-สวน	๑๔๓	๑๔.๓๕
พาณิชย์กรรม	๑๔	๑.๑๔
อุตสาหกรรม	๑๔	๑.๑๔
สาธารณูปโภค	๒	๐.๑๖
สถานที่ราชการ	๓๗	๒.๕๐
สถานับการศึกษา	๑๓	๑.๐๒
ศาสนสถาน	๑๔	๑.๑๑
พื้นที่เกษตรกรรม (สวนยาง)	๓๔๔	๒๖.๕๒
ถนน	๒๐	๑.๕๖
ที่ว่าง	๑๓๕	๑๓.๒๓
รวม	๑,๒๓๖	๑๐๐.๐๐

รูปที่ ๒.๕ การใช้ที่ดินสุขาภิบาลเคียนซาปี พ.ศ. ๒๕๒๖

บ้านอยู่อาศัย	สถานที่ราชการ
บ้าน-สวน	สถานับการศึกษา
พาณิชยกรรม	ศาสนสถาน
อุตสาหกรรม	พื้นที่เกษตรกรรม
ที่ว่าง	สาธารณูปโภค

การจัดทำแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สาขาวิจัยอนาคตอันระยะห่างยาว
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

การเปลี่ยนแปลงประชากรของสุขาภิบาลเคียนซานี้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงแปรผันไม่แน่นอน บางปีเพิ่มขึ้นบางปีลดลง โดยมีอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๑.๘๘ การเพิ่มประชากรส่วนใหญ่เกิดจากการอพยพย้ายเข้า-ออกเป็นสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ ๒.๑ การเพิ่มขึ้นของประชากรสุขาภิบาลนี้ต่ำกว่าการเพิ่มขึ้นของอำเภอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในเขตอำเภอเคียนซานี้เป็นเขตบุกเบิกเกษตรกรรมใหม่ จึงมีประชากรเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า (ร้อยละ ๑๐.๖๓ ต่อปี)

ตามตารางที่ ๒.๒ แสดงการประมาณการจำนวนประชากรในอนาคตของสุขาภิบาลเคียนซานี้ และอำเภอเคียนซานี้ โดยการศึกษาสถิติประชากรย้อนหลัง ๕ ปี และใช้อัตราเพิ่มประชากรโดยเฉลี่ยเป็นหลักในการคำนวณ ทั้งนี้โดยไม่ได้ใช้มาตรการด้านการวางแผนครอบครัว หรือการกระตุ้นหรือควบคุมการอพยพเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว คาดว่าการขยายตัวของประชากรในเขตสุขาภิบาลเคียนซานี้ในอนาคตในอัตราเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๑.๘๘ แล้ว จะประมาณประชากรในอนาคตเมื่อสิ้นสุดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๕ (พ.ศ. ๒๕๒๕) สุขาภิบาลนี้จะมีประชากร ๑,๓๔๖ คน และเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๖ (พ.ศ. ๒๕๓๕) และแผนที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๓๕) จะเพิ่มขึ้นเป็น ๑,๔๖๓ คน และ ๑,๕๘๑ คน ตามลำดับ สัดส่วนความเป็นเมืองของอำเภอเคียนซานี้จะลดลงมาก

๒.๒.๒ สภาพทางเศรษฐกิจ

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของอำเภอเคียนซานี้ประกอบด้วยการผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำการกสิกรรม ซึ่งมีพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ๒ ชนิด คือ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะปาล์มน้ำมันปัจจุบันกำลังมีบทบาทที่สำคัญ เพราะมีการขยายพื้นที่เพาะปลูกอย่างกว้างขวาง และมีโรงงานสกัดน้ำมันปาล์มมาขอตั้งที่นี่ ส่วนการผลิตสาขาอื่น เช่น การทำอุตสาหกรรม การค้าและการบริการ มีบทบาทต่อการผลิตอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ

สำหรับในเขตสุขาภิบาลเคียนซานี้มีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกับสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของอำเภอเคียนซานี้ กล่าวคือ ประชากรส่วนใหญ่ยังคงมีอาชีพทำการกสิกรรม เขตสุขาภิบาลเป็นเพียงที่ตั้งของชุมชน สถานที่ราชการ และสถานประกอบการธุรกิจ การค้า และการบริการเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น ซึ่งในปี ๒๕๒๖ มีสถานประกอบการและร้านค้าต่าง ๆ เพียง ๓๓ แห่งเท่านั้น ส่วนใหญ่ประกอบด้วยร้านค้าปลีกขนาดเล็ก จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค ผลผลิตทางการเกษตร และสถานบริการประเภทต่าง ๆ ส่วนการผลิตด้านอุตสาหกรรมมีโรงงานอุตสาหกรรมเพียง ๓ ประเภท คือ โรงสีข้าว โรงเลื่อยไม้ และโรงซ่อมเครื่องยนต์ แต่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีเงินทุนและการจ้างงานต่ำ (ตารางที่ ๒.๓)

ตารางที่ ๒.๑ ข้อมูลประชากรสุขาภิบาลเคียนซา ระหว่างปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖

	ปี พ.ศ.					
	๒๕๒๒	๒๕๒๓	๒๕๒๔	๒๕๒๕	๒๕๒๖	๒๕๒๖
จำนวนประชากร	๑,๑๘๑	๑,๐๘๒	๑,๑๕๓	๑,๐๐๒	๑,๒๗๕	๑,๒๗๕
ชาย	๖๑๔	๕๖๕	๕๘๔	๕๐๒	๖๖๖	๖๖๖
หญิง	๕๖๗	๕๑๗	๕๕๕	๕๐๐	๖๐๙	๖๐๙
ประชากรเปลี่ยนแปลง	-	-๔๔ (๔.๖๘)	๖๑ (๕.๖๘)	-๑๕๑ (-๑๒.๘๕)	๒๗๓ (๒๗.๒๕)	๒๗๓ (๒๗.๒๕)
การเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ						
การเกิด (คน)	๒๒	๔๒	๕๒	๓๓	๕๐	๕๐
การตาย (คน)	๕	๗	๕	๕	๕	๕
การอพยพย้ายถิ่น (คน) (+ = เข้า, - = ออก)	-	-๑๓๕	๑๕	-๑๗๐	๒๒๘	๒๒๘
ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	๕๗๔	๕๓๐	๕๖๐	๕๔๑	๖๒๕	๖๒๕
คน/ตร.กม.	๐.๕๓	๐.๕๖	๐.๕๐	๐.๗๔	๑	๑
จำนวนบ้านเรือน	๒๐๐	๑๕๘	๑๘๐	๒๕๐	๒๑๘	๒๑๘

หมายเหตุ (๑) พื้นที่สุขาภิบาลเคียนซา ๒.๐๔ ตร.กม.

(๒) อัตราเพิ่มเฉลี่ยต่อปี ร้อยละ ๑.๕๔

(๓) ประชากรอำเภอเคียนซาปี ๒๕๒๖ มี ๑๕,๗๗๕ คน ดังนั้น ประชากรสุขาภิบาลเคียนซา คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๕ ของอำเภอ

ตารางที่ ๒.๒ จำนวนประชากรเปลี่ยนแปลงปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖ และการประมาณ

จำนวนประชากรในอนาคตของสุขาภิบาลเคียนซาและอำเภอเคียนซา

ปี พ.ศ.	จำนวนประชากร		สัดส่วนประชากร สุขาภิบาล/อำเภอ
	อำเภอเคียนซา	สุขาภิบาลเคียนซา	
๒๕๒๒	๑๓,๘๗๕	๑,๑๘๑	๘.๕๑
๒๕๒๓	๑๔,๑๕๐	๑,๐๘๒	๗.๖๕
๒๕๒๔	๑๔,๗๘๒	๑,๑๔๓	๗.๗๓
๒๕๒๕	๑๗,๓๔๘	๑,๐๐๒	๕.๗๘
๒๕๒๖	๑๙,๗๗๕	๑,๒๗๕	๖.๔๕
๒๕๒๗	๒๑,๒๔๙	๑,๒๙๙	๖.๑๑
๒๕๒๘	๒๒,๗๒๔	๑,๓๒๒	๕.๘๒
๒๕๒๙	๒๔,๑๙๙	๑,๓๔๖	๕.๕๖
๒๕๓๐	๒๕,๖๗๔	๑,๓๖๙	๕.๓๓
๒๕๓๑	๒๗,๑๔๙	๑,๓๙๓	๕.๑๓
๒๕๓๒	๒๘,๖๒๔	๑,๔๑๖	๔.๙๕
๒๕๓๓	๓๐,๐๙๙	๑,๔๔๐	๔.๗๘
๒๕๓๔	๓๑,๕๗๔	๑,๔๖๓	๔.๖๓
๒๕๓๕	๓๓,๐๔๙	๑,๔๘๗	๔.๕๐
๒๕๓๖	๓๔,๕๒๔	๑,๕๑๐	๔.๓๗
๒๕๓๗	๓๕,๙๙๙	๑,๕๓๔	๔.๒๖
๒๕๓๘	๓๗,๔๗๔	๑,๕๕๗	๔.๑๕
๒๕๓๙	๓๘,๙๔๘	๑,๕๘๑	๔.๐๖

หมายเหตุ : ให้การเพิ่มประชากรมีแนว โนม์ปกติดังนี้

อัตราการเพิ่มเฉลี่ยอำเภอเคียนซา ๑๐.๖๓/ปี

อัตราการเพิ่มเฉลี่ยสุขาภิบาลเคียนซา ๑.๙๙/ปี

ตารางที่ ๒.๓ จำนวนร้านค้าและโรงงานสุขาภิบาลเคียนซา ปี ๒๕๒๒-๒๕๒๖

กิจกรรม	ปี พ.ศ.				
	๒๕๒๒	๒๕๒๓	๒๕๒๔	๒๕๒๕	๒๕๒๖
<u>พาณิชย์กรรม</u>					
ร้านค้าเครื่องชำต่าง ๆ	๑๗	๒๐	๑๗	๑๗	๑๔
ร้านค้าเครื่องดื่ม - อาหาร	๑๐	๑๐	๕	๕	๕
ร้านเสื้อผ้า	๕	๕	๔	๔	๕
ร้านบริการเสริมสวย	๓	๓	๒	๒	๒
ร้านอุปกรณ์เครื่องเหล็กเครื่องยนต์	-	-	-	-	-
ร้านอุปกรณ์ไฟฟ้า - วิทยุ	๑	๑	๑	๑	๑
ร้านขายสินค้าเฉพาะอย่างอื่น ๆ	-	-	-	-	-
โรงแรม	๑	๑	๑	๑	๑
โรงแรม	-	-	-	-	-
รวม	๓๗	๔๐	๓๐	๓๐	๓๓
<u>โรงงานอุตสาหกรรม</u>					
โรงสี	๑	๑	๑	๑	๑
โรงเลื่อยไม้	๒	๒	๒	๑	๑
โรงงานซ่อมสร้างเครื่องยนต์	๔	๒	๒	๒	๓
โรงงานอื่น ๆ	-	-	-	-	-
รวม	๗	๕	๕	๔	๕

ที่มา : รายงานประจำปี สุขาภิบาลเคียนซา ปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖

แนวโน้มในการผลิตด้านอุตสาหกรรมของอำเภอกำลังแจ่มใส ทั้งนี้ เพราะการที่ได้มี นักลงทุนมาขอตั้งโรงงานสกัดน้ำมันปาล์ม ซึ่งเป็นโรงงานขนาดใหญ่มีเงินลงทุน และการจ้างงานสูง โดยจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่ดินทางการเกษตร และการจ้างแรงงาน ซึ่งจะก่อให้เกิด ผลดีทางเศรษฐกิจโดยรวม และอาจมีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในสุขาภิบาลเคียนซาบ้าง แต่คาดว่าไม่มากนัก

ถึงแม้ว่าประชากรส่วนใหญ่ทั้งในเขตสุขาภิบาลและในชนบทต่างมีอาชีพทางการเกษตร ที่เหมือนกันก็ตาม แต่ประชากรในเขตสุขาภิบาลจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า คือมีรายได้เฉลี่ย ๖,๖๔๕ บาท/คน/ปี ส่วนประชากรในชนบทมีรายได้เฉลี่ย ๔,๖๓๔ บาท/คน/ปี ทั้งนี้เป็นเพราะประชากร ในสุขาภิบาลมีผู้ประกอบการค้าและบริการด้วย

๒.๓ การบริหารการปกครองและการคลังท้องถิ่น

๒.๓.๑ การบริหารและการปกครอง

สุขาภิบาลเป็นหน่วยการบริหารส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง (ตาม พ.ร.บ. ระเบียบบริหาร ราชการแผ่นดินแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๔๕) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการกระจายอำนาจ เพื่อให้ประชากรปกครองตนเอง สำหรับชุมชนที่ยังมีขนาดเล็ก และมีรายได้ไม่สูงพอที่จะจัดตั้งเป็น เทศบาล

สุขาภิบาลมีฐานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่ที่สามารถกระทำได้หลายประการ ซึ่งเกี่ยวกับการ บำรุงท้องถิ่นเป็นหลัก คือด้านการบำรุงการสาธารณสุขและสุขาภิบาล โครงสร้างพื้นฐานและ บริการด้านพาณิชย์, การศึกษา, ศาสนาและวัฒนธรรม และการทำมาหากินของราษฎร โดย สุขาภิบาลมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ หรือได้รับส่วนแบ่งรายได้จากรัฐบาลตามที่กฎหมายกำหนด

แต่ที่จริงแล้วสุขาภิบาลยังไม่ใช้การปกครองส่วนท้องถิ่นเต็มรูปแบบ แต่มีลักษณะผสม ผสานกันระหว่างการปกครองท้องถิ่นกับการปกครองส่วนภูมิภาค เพราะมีผู้บริหารทั้งที่เป็นข้าราชการ ประจำ (ได้แก่ นายอำเภอ เป็นประธาน, ปลัดอำเภอ, หน.สถานีตำรวจ, สาธารณสุขอำเภอ สมุห์บัญชีอำเภอ) และผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของราษฎร (ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการ เลือกตั้งอีก ๔ คน) โดยอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกระทรวงมหาดไทย (โดยผู้ว่าราชการ) (ดูรูปที่ ๒.๖)

สุขาภิบาลเคียนซา ครอบคลุมพื้นที่หมู่ที่ ๑ ตำบลเคียนซา การบริหารของสุขาภิบาล เคียนซาปัจจุบัน มีข้าราชการปฏิบัติงานสุขาภิบาล ๗ คน คือ นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ๒ คน

สาธารณสุขอำเภอ สารวัตรใหญ่ สรรพากรอำเภอ และเสมียนตราอำเภอ โดยมีกรรมการเลือกตั้ง ๔ คน กำนันและผู้ใหญ่บ้าน และมีลูกจ้าง ๓ คน คนรักษาความสะอาด คนดูแลเรื่องประปา คนขับรถดับเพลิง

ลักษณะการบริหารงานปัจจุบันมีปัญหาบ้างโดยเฉพาะข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ต้องรับภาระด้านอื่น ๆ นอกจากงานสุขาภิบาล จึงทำให้การดำเนินงานได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร โดยเฉพาะการจัดระบบข้อมูลเพื่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มิไม่สมบูรณ์

๒.๓.๒ สถานการณ์คลังสุขาภิบาลเคียนซา

(๑) สภาพทั่วไป

โครงสร้างทางการคลังท้องถิ่นสุขาภิบาลเคียนซา มีแหล่งที่มาของรายรับดังนี้

(๑.๑) ภาษีอากรที่ท้องถิ่นเป็นผู้จัดเก็บ รายได้เหล่านี้เป็นของรัฐบาลท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้จ่ายในกิจการของท้องถิ่นเอง ประกอบด้วย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้ายและอากรฆ่าสัตว์

(๑.๒) ภาษีที่รัฐจัดเก็บ แล้วจัดสรรให้รัฐบาลท้องถิ่น โดยมีลักษณะการจัดสรรให้แตกต่างกันคือ

- รัฐบาลกลางจัดเก็บเองแล้วจัดสรรให้ ได้แก่ ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์ และล้อเลื่อน และภาษีที่จัดเก็บจากข้าวส่งออก

- รัฐบาลท้องถิ่น จัดเก็บเพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ ๑๐ ได้แก่ ภาษีสุรา และเครื่องดื่ม อากรมหรสพ ภาษีการพนัน ภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันที่ทำขึ้นในราชอาณาจักร รายได้ส่วนนี้จะถูกส่งไปยังส่วนกลาง เพื่อจัดสรรกลับมาอีกครั้งหนึ่ง

(๑.๓) รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร ได้แก่ ค่าธรรมเนียมจากการให้บริการ และออกใบอนุญาต เช่น ค่าเก็บขยะ ค่าทำใบอนุญาตโฆษณา เป็นต้น รวมทั้งรายได้จากทรัพย์สิน เช่น ค่าเช่าที่ดิน เป็นต้น

(๑.๔) เงินอุดหนุนจากส่วนกลาง ซึ่งแบ่งเป็น

- เงินอุดหนุนทั่วไป เป็นเงินอุดหนุนที่ไม่มีเงื่อนไขในการใช้จ่าย

- เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐบาลกลางกำหนดเงื่อนไขในการใช้จ่ายอย่างชัดเจน เช่น เงินอุดหนุนเพื่อการศึกษา เป็นต้น

(๑.๕) รายรับอื่น ได้แก่ งบประมาณเฉพาะการและเงินสะสม ส่วนทางด้าน
รายจ่าย แบ่งเป็น

(๑.๖) งบกลาง ได้แก่ ค่าชำระหนี้และดอกเบี้ย รายจ่ายตามข้อผูกพัน
เงินสำรองจ่าย เงินช่วยเหลือ

(๑.๗) รายจ่ายของหน่วยงาน ได้แก่ ค่าจ้างและค่าตอบแทน ค่าใช้สอย
ค่าวัสดุ และครุภัณฑ์ ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ค่าสาธารณูปโภค เงินอุดหนุนและรายจ่ายอื่น ๆ

(๑.๘) รายจ่ายพิเศษ ได้แก่ รายจ่ายจากเงินสะสมและจากเงินอุดหนุน
เฉพาะกิจ

(๑.๙) รายจ่ายจากงบประมาณเฉพาะการ
สำหรับการวิเคราะห์ฐานะทางการคลังของสุขาภิบาลเคียนซา ให้นิยาม
ของศัพท์บางตัวดังนี้

- รายจ่ายเพื่อการจ้างงาน หมายถึง ค่าจ้างและค่าตอบแทน
- ค่าใช้จ่ายในการลงทุน หมายถึง ผลรวมของค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รายจ่าย
พิเศษ และงบประมาณเฉพาะการ

(๒) สถานะทางการคลัง (ตารางที่ ๒.๔)

(๒.๑) รายรับ

ในปี ๒๕๒๖ สุขาภิบาลเคียนซา มีรายรับส่วนใหญ่จากภาษีที่รัฐบาล
จัดสรรให้ งบประมาณเฉพาะการและเงินอุดหนุน โดยคิด เป็นสัดส่วนต่อรายรับทั้งหมดร้อยละ ๕๔.๘๐
๕.๖๐ และ ๑๔.๗๔ ตามลำดับ

ตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๒๖ รายรับของสุขาภิบาลเคียนซาตกลงในอัตรา
เฉลี่ยร้อยละ ๐.๗๔ ในขณะที่รายได้ที่ไม่ใช่ภาษี ภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บ และภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มขึ้น
ในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๔.๒๐, ๗.๒๖ และ ๕.๕๔ ตามลำดับ ส่วนเงินอุดหนุนและงบประมาณ
เฉพาะการนั้นการเพิ่มขึ้นอยู่กับรัฐบาล

(๒.๒) ฐานรายได้

เราพิจารณาฐานรายได้จากรายได้ที่แท้จริง ฐานรายได้ที่สำคัญของ
สุขาภิบาลเคียนซา คือ ภาษีที่รัฐบาลจัดสรรให้ซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๕.๕๔ รองลงมาเป็น

ตารางที่ ๒.๔ สถานะการคลังสุขภาพปี ๒๕๒๒-๒๕๒๖

รายได้รวม-รายจ่ายรวม (A-B)	๑๓๓,๐๒๔	-	๓๒,๘๗๐	-	๑๒๓,๑๕๓	-	๖๘.๐๔	๔๕,๕๖๑	-	๓๖.๔๔	-๖๑,๒๐๐	-	๒๓.๓๓
รายได้จริง-รายจ่ายรวม (๑-B)	-๑๓๗,๔๐๕	-	๒๔,๕๕๑	-	๒๓,๘๒๔	-	-๑๘.๓๘	-๖๖,๕๐๓	-	-๓๗.๑๕	-๒๐๕,๕๐๕	-	-๒๐.๓๗
รายได้ต่อประชากร (A:ประชากร,	๔๕๖.๑๑	-	๒๕๗.๕๐	-	๓๓๘.๑๘	-	๓๑.๗๒	๕๒๘.๒๕	-	๒๖.๒๖	๓๒๖.๖๖	-	๒๓.๗๒
รายจ่ายต่อประชากร (B:ประชากร	๓๓๓.๕๗	-	๑๕๒.๕๐	-	๒๓๑.๕๒	-	๒๐.๒๒	๓๘๒.๗๘	-	๖.๕๐	๓๗๕.๖๖	-	-๒.๑๒
จำนวนประชากร	๑,๑๘๑	๑,๑๒๑	๑,๑๕๓	๑,๑๐๒	๑,๑๗๕	๑,๑๐๒	๑,๑๐๒	๑,๑๗๕	๑,๑๐๒	๑,๑๗๕	๑,๑๗๕	๑,๑๐๒	๑,๑๗๕

รายได้ที่ไม่ใช่ภาษีซึ่งเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๔.๒๐ รายได้ที่สำคัญน้อยที่สุดคือ ภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บ ซึ่งมีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๗.๒๖ อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารายได้ที่ไม่ใช่ภาษีและภาษีที่ท้องถิ่นจัดเก็บจะมีอัตราการเพิ่มสูงกว่าภาษีที่รัฐบาลจัดสรรให้ แต่ก็พื้นฐานรายได้ที่เล็กมาก ดังนั้นในอนาคตภาษีที่รัฐบาลจัดสรรให้จะยังคงเป็นฐานรายได้ที่สำคัญอยู่

(๒.๓) รายจ่าย

ในปี ๒๕๒๖ รายจ่ายของสุขาภิบาล เคียนซาส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุน รายจ่ายเพื่อการจ้างงาน ค่าใช้สอยและค่าวัสดุครุภัณฑ์ ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนต่อรายจ่ายทั้งหมดร้อยละ ๕๖.๑๓, ๑๕.๙๒, ๑๑.๒๐ และ ๑๐.๗๐ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในช่วงปี ๒๕๒๓ - ๒๕๒๖ พบว่ารายจ่ายของสุขาภิบาลเคียนซา เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๑๑.๗๓ โดยที่ค่าใช้สอย, ค่าวัสดุครุภัณฑ์ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและรายจ่ายเพื่อการจ้างงานเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ ๒๑๓.๒๒, ๘๑.๘๑, ๒๑.๖๗ และ ๑๕.๑๕ ตามลำดับ

(๒.๔) ความสามารถในการพึ่งตนเอง

การวิเคราะห์ความสามารถในการพึ่งตนเองนั้นใช้สัดส่วนของรายได้อัตโนมัติต่อเงินอุดหนุนและงบประมาณเฉพาะการ เป็นตัวชี้ สำหรับสุขาภิบาล เคียนซาสัดส่วนดังกล่าวในปี ๒๕๒๒ ต่ำแล้วกลับเพิ่มสูงขึ้นมากในปี ๒๕๒๓ แต่หลังจากนั้นสัดส่วนดังกล่าวก็ลดลงตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการพึ่งตนเองของสุขาภิบาล เคียนซาซึ่งอยู่ในระดับปานกลางมีแนวโน้มลดลง

(๒.๕) ศักยภาพของท้องถิ่นในการสร้างความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจ

ศักยภาพของท้องถิ่นในการสร้างความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจเกิดจากการลงทุน ซึ่งสุขาภิบาลเคียนซาได้ใช้รายได้ที่หาได้ในท้องถิ่นเอง ได้แก่ค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้าง

สัดส่วนของค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุนของสุขาภิบาลเคียนซาตั้งแต่ปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖ เป็น ๐, ๖๕.๕๗, ๕๒.๙๘, ๕๗.๐๐ และ ๕๗.๓๗ ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนดังกล่าวไม่สูงนัก และหลังจากปี ๒๕๒๓ สัดส่วนดังกล่าวมีแนวโน้มลดลง แสดงให้เห็นว่าสุขาภิบาลเคียนซาไม่ได้สะสมศักยภาพในการสร้างความเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การลงทุนยังต้องพึ่งความช่วยเหลือจากรัฐบาลอยู่ค่อนข้างมาก

(๒.๖) เปรียบเทียบรายรับรายจ่าย

ในช่วงปี ๒๕๒๒ - ๒๕๒๖ สุขาภิบาลเคียนซา มีรายได้ที่แท้จริงขาดดุลอยู่ ๓ ปี คือ ในปี ๒๕๒๒, ๒๕๒๔ และปี ๒๕๒๖ ส่วนในปี ๒๕๒๓, ๒๕๒๔ มีรายได้ที่แท้จริงเกินดุลอยู่ไม่มากนักคือ ๒๔,๕๕๑ และ ๒๓,๘๒๔ ตามลำดับ และเมื่อรวมเงินช่วยเหลือจากส่วนกลาง (เงินอุดหนุนและงบประมาณเฉพาะการ) ด้วยแล้ว รายรับทั้งสิ้นจะเกินกว่ารายจ่ายทั้งหมดอยู่ ๔ ปี มีเพียงปี ๒๕๒๖ เท่านั้นที่ยังคงขาดดุลอยู่ ๖๑,๒๐๐ บาท จะเห็นได้ว่าสุขาภิบาลเคียนซา ยังต้องพึ่งความช่วยเหลือจากส่วนกลางอยู่ ในการพัฒนาสุขาภิบาลเคียนซา อาจจะต้องปรับปรุงด้านรายรับรายจ่ายให้สามารถจัดเก็บได้มากขึ้นและใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒.๔ โครงสร้างพื้นฐานและการบริการ

๒.๔.๑ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

(๑) ไฟฟ้า การบริการด้านไฟฟ้าของสุขาภิบาลเคียนซา อยู่ในความรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค ซึ่งในปัจจุบันสามารถให้บริการกระแสไฟฟ้าแก่อำเภอเคียนซาได้ ๔ ตำบล ๒๔ หมู่บ้าน ๓,๓๒๕ ครัวเรือน ส่วนในเขตสุขาภิบาลสามารถจ่ายไฟได้ ๑๔๘ ครัวเรือน คิดเป็น ๔๐.๘๓% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในสุขาภิบาล

(๒) การประปา สุขาภิบาลเคียนซา รับผิดชอบการบริการด้านนี้ มีขอบเขตการให้บริการเฉพาะในเขตสุขาภิบาลเท่านั้น โดยสุขาภิบาลได้รับแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำตาปี ลำเลียงสู่โรงประปาตามท่อขนาด ๔ นิ้ว ชั่วโมงละ ๘ ม^๓ มีที่กักเก็บน้ำขนาด ๑๐๐ ม^๓ กำลังการผลิต ๒๐ ม^๓/ชม. ปริมาณการผลิตวันละ ๗๐ ม^๓ สำรองน้ำได้ ๔๕ ม^๓ ระบบการให้น้ำสะอาดใช้วิธีการใช้คลอรีนและสารส้ม การจ่ายน้ำจ่ายจากท่อสูงขนาด ๔๕ ลบ.ม. ปริมาณการจ่ายน้ำ ๕๐ ม^๓ แต่มีการรั่วไหลของน้ำเนื่องมาจากการล้างถังเก็บน้ำประมาณร้อยละ ๑๕ การจ่ายน้ำแก่ผู้ใช้บริการเฉพาะเช้า-เย็น รวม ๑๐ ชม.

จำนวนผู้ใช้น้ำ (ครัวเรือน) ในเขตสุขาภิบาลมี ๘๗ ราย คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๙๑ ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด (ปี พ.ศ. ๒๕๒๖) ทำให้สุขาภิบาลมีรายได้จากการนี้ ๘๑,๖๑๔ บาท อัตราค่าน้ำ ๓ บาทต่อ ลบ.ม. และรายจ่าย ๗๔,๕๒๐ บาท (ตามตารางที่ ๒.๕)

ปัญหาของการให้บริการคือ การรั่วไหลของน้ำมีสูง (ร้อยละ ๑๕) และเครื่องสูบน้ำ มีกำลังต่ำ ระบบถังเก็บขาดประสิทธิภาพ และรายได้สูงกว่ารายจ่ายเพียงเล็กน้อย ทำให้การให้บริการ

ตารางที่ ๒.๕ แสดงการให้บริการน้ำประปาสุขาภิบาลเคียนซา

	๒๕๒๓	๒๕๒๔	๒๕๒๕	๒๕๒๖
ผู้ใช้น้ำที่มิเตอร์	๗๔	๗๔	๑๘๓	๘๗
ปริมาณน้ำ/ลบ.ม.	๙,๔๕๐	๙,๔๕๐	๑๐,๕๔๑	๑๐,๕๔๕
ท่อธารน้ำจำหน่ายทั่วไป	๓	๓	๓	๓
ปริมาณน้ำ/ลบ.ม.	๖๐	๖๐	๑๖๐	๖๐
น้ำใช้สาธารณะ	-	-	-	-
ปริมาณน้ำ/ลบ.ม.	-	-	-	-
รวมทั้งสิ้นปริมาณน้ำจำหน่าย	๙,๕๑๐	๙,๕๑๐	๑๐,๕๔๑	๑๐,๕๕๕
รายได้จากการนี้	๕๗,๙๓๐	๕๖,๒๐๙	๖๖,๒๒๘	๘๑,๖๑๙
รายจ่ายจากการนี้	๔๒,๘๑๙	๔๕,๓๐๐	๖๒,๔๑๐	๗๙,๕๒๐

ที่มา : รายงานประจำปี สุขาภิบาลเคียนซา ปี ๒๕๒๓ - ๒๕๒๖

และการขยายการบริการน้อย (สำหรับการขยายการบริการทำไม่ได้เนื่องจากกำลังรอโอนให้
การประปาภูมิภาค)

(๓) การสื่อสารและโทรคมนาคม สุขาภิบาล เคียนซา มีทำการไปรษณีย์โทรเลข
๑ แห่ง ตั้งอยู่ที่ถนนเคียนซาใกล้กับแหล่งชุมชนจึงสะดวกในการติดต่อใช้บริการ การสื่อสารและ
โทรคมนาคมของสุขาภิบาลนี้ก็เห็นว่าพอเพียงกับความต้องการและพอ เหมาะกับขนาดของประชากร
ในเขตสุขาภิบาล

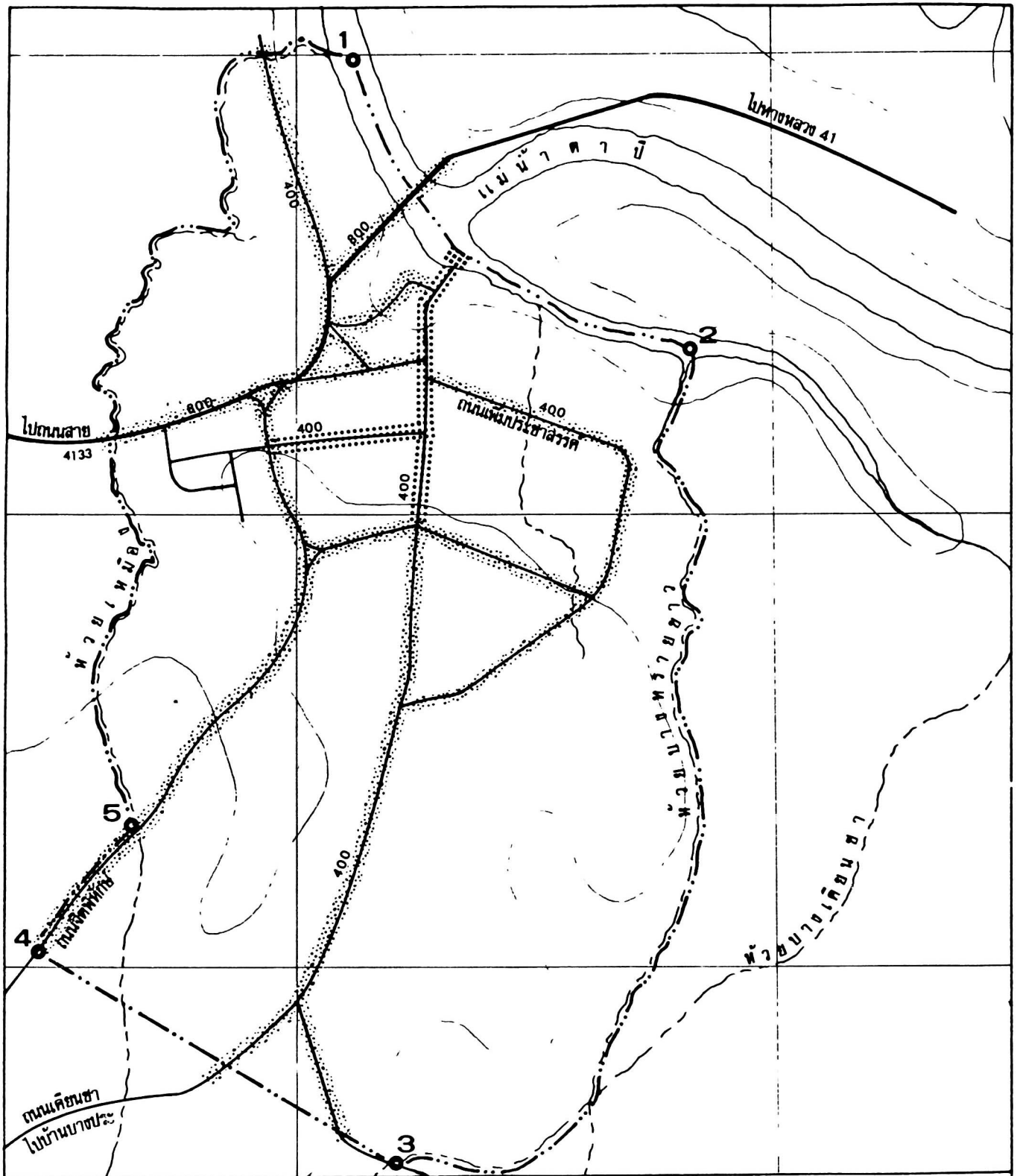
(๔) การคมนาคมขนส่ง ติดต่อกายนอกได้โดยถนนลูกรัง (ขณะสำรวจ) กว่า ๗๘ เมตร
ออกไปทางหลวงหมายเลข ๔๑ และ ๔๑๓๓ ได้ ถนน ๒ สายนี้เชื่อมต่อกับบริเวณหน้าที่ว่าการอำเภอ
โดยมีสะพานคอนกรีตอย่างดีข้ามแม่น้ำตาปี

ภายในเขตสุขาภิบาลมีถนนสำคัญ ๓ สาย คือ

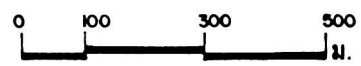
- ถนนเคียนซา (กว้าง ๔ เมตร) จากท่าน้ำผ่านชุมชนไปทางใต้ออกไปยัง
บ้านบางประ เป็นถนนคอนกรีตในช่วงในตลาด และเป็นถนนลูกรังช่วงผ่าน
สวนยางออกไปยังนอกชุมชน
- ถนนจิตติพิทักษ์ เป็นถนนลูกรังข้างที่ว่าการอำเภอ
- ถนนเพิ่มประชาสรรค์ เป็นถนนลูกรังแยกจากถนนเคียนซาผ่านหน้าวัด
เพ็งประดิษฐารามและกลุ่มบ้าน, สวนด้านตะวันออกแล้ววกกลับมายังถนน
เคียนซา

นอกจากนั้นเป็นถนนซอยเชื่อมถนนหลักสายต่าง ๆ ทั้งในตลาดและในพื้นที่สวนยาง
(ดังแสดงในรูปที่ ๒.๗, ๒.๘ และ ๒.๙)

(๕) การระบายน้ำ จากสภาพภูมิประเทศของสุขาภิบาล เคียนซาที่เป็นที่สูงลาดเอียง
ลงสู่แม่น้ำตาปีนั้นในรายละเอียดภายในบริเวณเป็นที่ลาดลูกศร โดยตลาดเคียนซาบริเวณหลังโรง
ภาพยนตร์ มีสภาพเป็นเนินที่สูงที่สุด บริเวณข้างวัดเพ็งประดิษฐารามเป็นร่องน้ำขนาดเล็ก โดย
สุขาภิบาลทั้งพื้นที่ถูกขนาบด้วยห้วยเหมือนกับห้วยทรายขาว ดังนั้นการระบายน้ำในเขตสุขาภิบาล
จึงเป็นการระบายน้ำตามผิวดินและร่องน้ำตามธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ (ดังรูปที่ ๒.๑๐) เฉพาะ
บริเวณตลาดริมท่าน้ำมีรางระบายน้ำสองข้างถนนคอนกรีต (รูปที่ ๒.๑๑) ซึ่งรับน้ำทิ้งจากบ้านเรือน
และน้ำฝนระบายลงสู่แม่น้ำตาปี

รูปที่ ๒.๗ ระบบถนนภายในเขตสุขาภิบาลเคียนซา

สัญลักษณ์

ถนน CONCRETE

ถนนดินลูกรัง

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

อาจารย์อรรถมนต์ ทรัพย์ชากร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

รูปที่ ๒.๘ ถนนเคียนซาบริเวณหน้าโรงภาพยนตร์

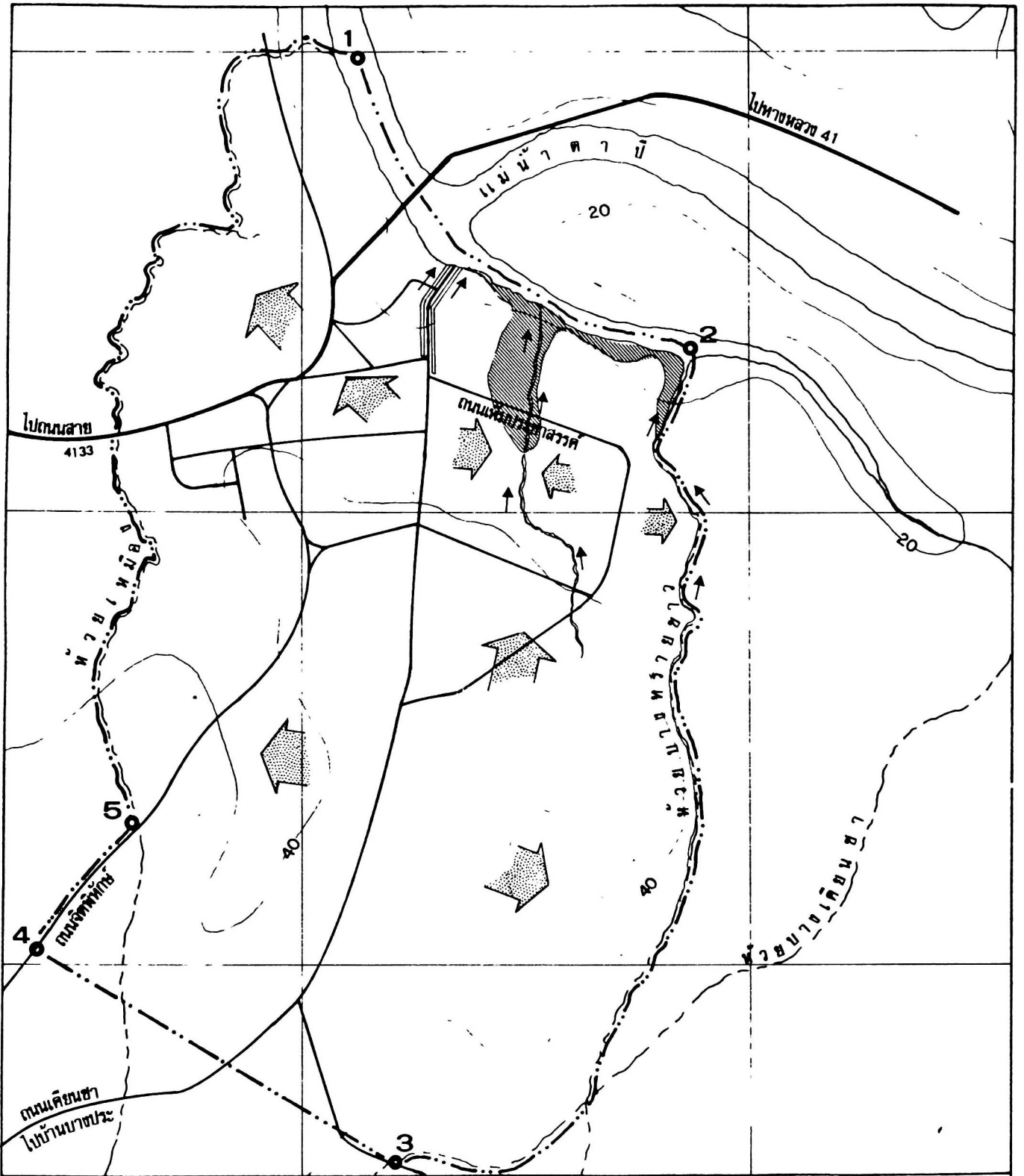
รูปที่ ๒.๙ ถนนเคียนซาก่อนออกจากตลาดไปสวนยาง

การจตุคามแผนพัฒนา

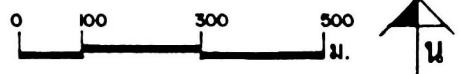
เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

๒๕๒๕

แผนการวิจัยและโครงการพิเศษในท้องถิ่นของประเทศไทย

รูปที่ ๒.๑๐ การระบายน้ำในเขตสุขาภิบาลเคียนซา

สัญลักษณ์

- แม่น้ำ, คลอง
- ถนน
- ที่ลุ่มน้ำท่วม
- ทิศทางการไหลของน้ำตามผิวดิน

==== รางระบายน้ำ

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

อาจารย์อัครวิทย์ อัครวิทย์

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

รูปที่ ๒.๑๑ ถนนเคียนซาและรางระบายน้ำบริเวณทางลงทำนน้ำเคียนซา

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนา

การวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

(๖) การกำจัดขยะ ในการบริการด้านนี้สุขาภิบาลมีรถลากเข็นเก็บขยะ ๑ คัน ถังรองรับขยะ ๗๐ ถัง อยู่ตามจุดต่าง ๆ ปริมาณขยะทั้งหมด ๓,๔๐๐ ลบ.ม./ปี การกำจัดขยะ ใช้วิธีเผาโดยมีที่เผาเป็นที่ดินของเอกชนบริเวณที่ว่างตรงข้ามโรงเสื่อจักร

๒.๔.๒ บริการทางสังคม

(๑) การศึกษา การศึกษาในเขตสุขาภิบาลมีเพียงแห่งเดียว เป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีจำนวนนักเรียน ๒๓๔ คน ครู ๑๖ คน จำนวนครูต่อนักเรียนเป็น ๑ : ๑๔ คน โรงเรียนนี้ตั้งอยู่หน้าวัดเพ็งประดิษฐาราม ซึ่งอยู่ใจกลางชุมชน นอกจากนี้ นอกเขตสุขาภิบาล ด้านตะวันตก (ข้างที่ว่าการอำเภอ) มีโรงเรียนระดับมัธยม ๑ โรงเรียน จึงนับว่าประชากรในเขตสุขาภิบาลมีบริการทางการศึกษาระดับต้นและกลางอย่างเพียงพอ

(๒) การสาธารณสุข สุขาภิบาลเคียนชาณียังไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ มีเฉพาะสถานีอนามัย ซึ่งตั้งอยู่ในศูนย์กลางชุมชนบนถนนเคียนชา

(๓) ความปลอดภัยและการบรรเทาสาธารณภัย ตลอดระยะเวลา ๕ ปี ที่ผ่านมา (๒๕๒๒ - ๒๕๒๖) สุขาภิบาลเคียนชาไม่มีทั้งอุทกภัยและอัคคีภัยเกิดขึ้นเลย แต่สุขาภิบาลได้มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ในการป้องกันอัคคีภัยไว้คือ เคมดับเพลิง ๖ ชุด รถยนต์ดับเพลิง ๑ คัน และรถลากเข็นดับเพลิงอีก ๑ คัน ความพร้อมของอุปกรณ์ ประกอบกับความเบาบางของการอยู่อาศัย ทำให้ไม่น่าเป็นห่วงจากอุบัติเหตุนี้มากนัก

บทที่ ๓

บทบาทและความสำคัญของสุขาภิบาลเคียนซา

บทบาทและความสำคัญของเทศบาลและสุขาภิบาลในด้านความเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่นทางด้าน การค้าบริการ การปกครอง และการคมนาคมขนส่ง จะต้องพิจารณาตั้งแต่ในระดับจังหวัดว่าเทศบาล สุขาภิบาลนั้น ๆ มีบทบาทและความสำคัญในลักษณะใดและตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมอย่างไร ของเขตใดในชุมชนเมืองของจังหวัด จากการเปลี่ยนแปลงทำเลที่ตั้ง การตั้งถิ่นฐาน การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การคมนาคมขนส่ง ส่งผลให้สุขาภิบาลที่กระจายตัวอยู่ในจังหวัดมีความได้เปรียบเสียเปรียบแตกต่างกันไป มีรูปแบบการขยายตัว ทิศทาง แนวโน้ม ตลอดจนศักยภาพในการพัฒนาแตกต่างกันเมื่อนำมาพิจารณาประสมประสานกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในโครงข่ายระบบชุมชนเมืองของจังหวัดและภาคใต้ตอนบนแล้วจะสามารถกำหนดโครงข่ายและบทบาทความสำคัญของสุขาภิบาลต่อการพัฒนาจังหวัดโดยรวมได้

ในส่วนนี้ได้สรุปผลการศึกษาลำดับความสำคัญของชุมชนเมืองในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของสุขาภิบาลที่มีต่อจังหวัดอันจะนำไปประกอบการวางแผนพัฒนาต่อไป

๓.๑ ผลการวิเคราะห์ระบบชุมชนเมืองจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชุมชนเมืองมีความสำคัญต่อการพัฒนาจังหวัดอย่างมาก โดยเป็นแหล่งนำความเจริญและเป็นศูนย์กลางการบริการแก่ประชาชนทั้งในพื้นที่ชุมชนนั้น ๆ และบริเวณใกล้เคียง เช่น การเป็นศูนย์กลางการซื้อขายสินค้าและการบริการพื้นฐาน เป็นแหล่งซื้อขายผลิตผลทางการเกษตร ศูนย์กลางคมนาคม และที่ตั้งสถาบันราชการต่าง ๆ เป็นต้น ระดับของชุมชนมีตั้งแต่ชุมชนศูนย์กลางระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนถึงระดับภาค สำหรับการศึกษานี้ได้กำหนดชุมชนเมืองโดยพิจารณาจากรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาล ๒ แห่ง และสุขาภิบาล ๑๖ แห่ง

๓.๑.๑ ระดับความเป็นศูนย์กลางของชุมชน

จากการวิเคราะห์โดยวิธี Standard Score Analysis และ Gravity Model ซึ่งใช้ตัวแปรในการพิจารณาดังนี้ ประชากร เศรษฐกิจของชุมชน การคลังท้องถิ่น การบริการทางสังคม และการบริการสาธารณสุขภาค เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบชุมชนเมืองทั้งหมดใน

จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อหาระดับความสำคัญและเขตอิทธิพลนั้น ผลที่ได้จากการพิจารณาเปรียบเทียบตัวแปรทั้งหมด ดังแสดงในรูปที่ ๓.๑ (รายละเอียดอยู่ในรายงานแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี) พบว่า จาก ๑๘ ชุมชนมีเพียง ๖ ชุมชนเท่านั้นที่มีความเจริญสูงกว่าระดับเฉลี่ยของจังหวัด (มีค่าคะแนนเป็นบวก) ส่วนที่เหลืออีก ๑๒ ชุมชนยังมีความเจริญต่ำและต้องพึ่งชุมชนอื่นอยู่ (มีค่าคะแนนเป็นลบ) และในชุมชนทั้ง ๖ นั้นมีความแตกต่างในด้านคะแนนสูงมากด้วย กล่าวคือ เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีมีค่าคะแนนสูงถึง ๔๒๗.๗๓ ในขณะที่ชุมชนอันดับ ๒ (สุขาภิบาลท่าข้าม) และ ๓ (สุขาภิบาลเกาะสมุย) มีค่าคะแนนเพียง ๑๔๑.๘๘, ๑๑๖.๕๑ คะแนนตามลำดับ ส่วนชุมชนที่มีค่าเป็นบวกอีก ๓ แห่ง คือ เทศบาลตำบลนาสาร สุขาภิบาลตลาดไชยา และสุขาภิบาลเวียงสระ ด้วยคะแนน ๕๐.๑๑, ๔๘.๔๓, ๗.๕๕ คะแนนตามลำดับ จะเห็นได้ว่า เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานียังคงเป็นศูนย์กลางหลักที่มีขนาดและความสำคัญสูงกว่าชุมชนระดับรองลงไปเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นลักษณะของเมืองโตเดี่ยว เป็นที่รวมความเจริญทุกอย่าง ดังนั้นกล่าวได้ว่าจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีระบบชุมชนที่ยังไม่ตัดพ้อขาดการกระจายความเป็นเมืองและมีการรวมศูนย์ความเจริญมากเกินไป สำหรับชุมชนที่มีค่าคะแนนต่ำ (เป็นลบ) มีความแตกต่างกันไม่มากนัก คือ มีคะแนนระหว่าง -๒๑.๖ ถึง -๘๕.๗๗

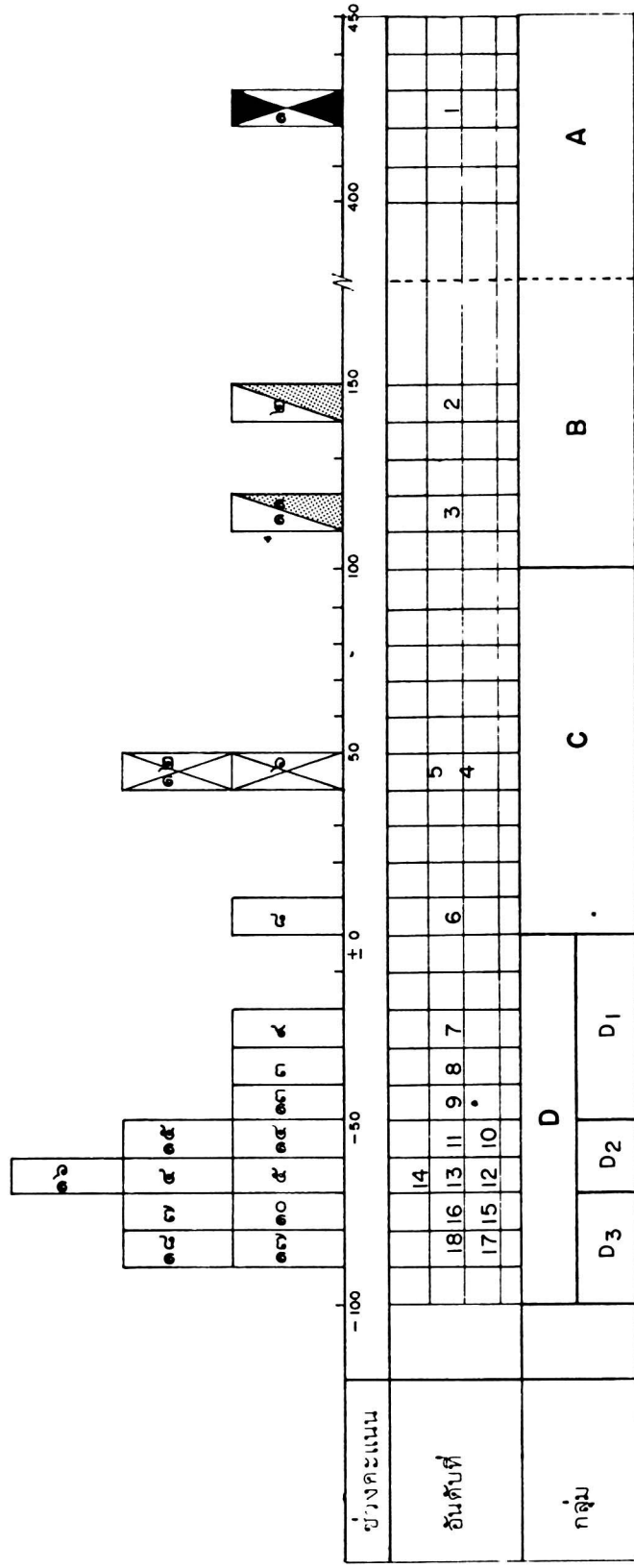
รูปที่ ๓.๒ แสดงการเรียงลำดับชุมชนตามระดับค่าความเจริญเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างชุมชนในลำดับต่อกัน

๓.๑.๒ เขตอิทธิพลของชุมชน

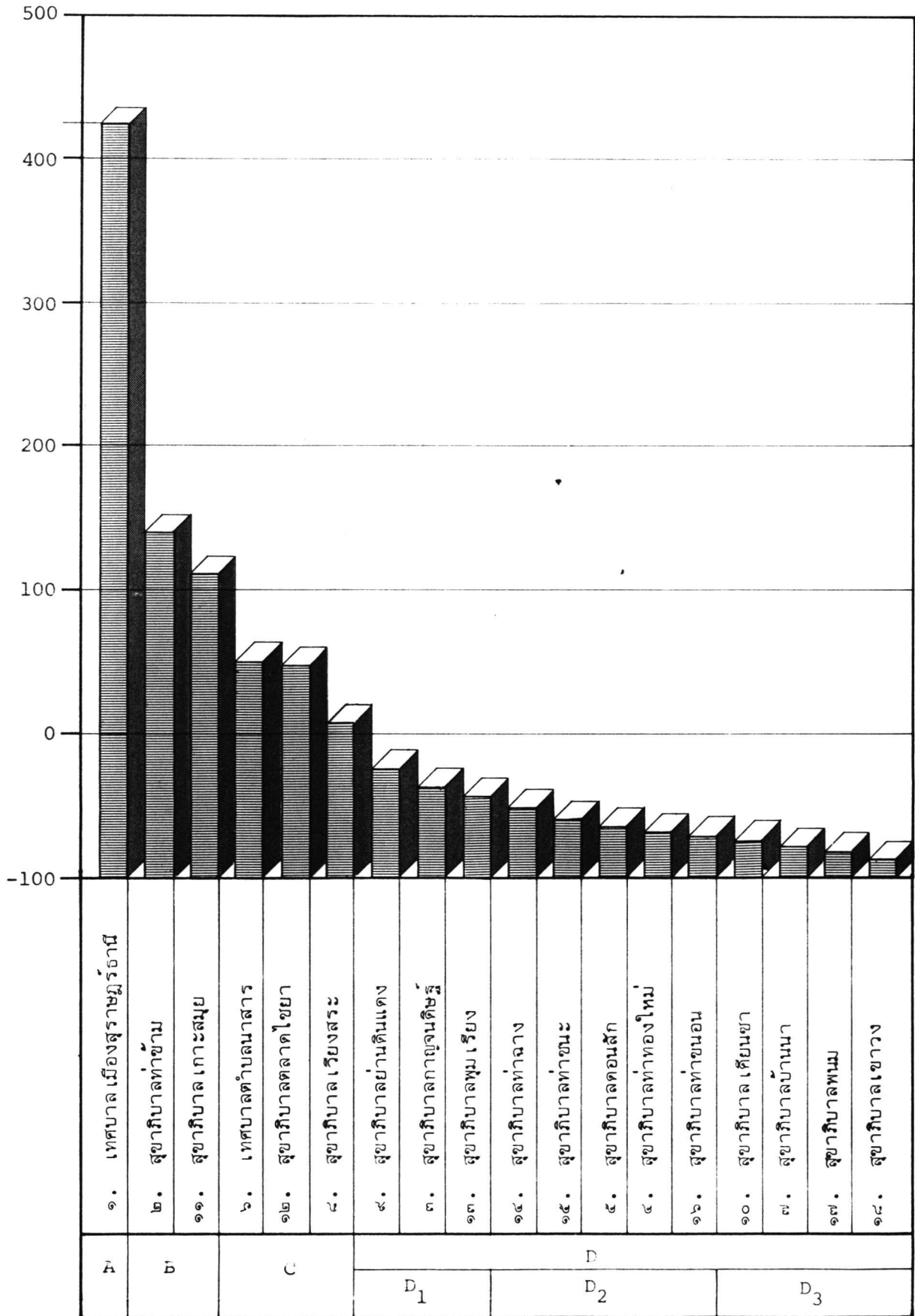
การพิจารณาเขตอิทธิพลได้พิจารณาจาก การคมนาคมขนส่งระหว่างชุมชนกับพื้นที่โดยรอบเป็นปัจจัยหลัก โดยนับตั้งแต่ระดับหมู่บ้านเข้ามายังชุมชนเมือง และชุมชนเมืองขนาดเล็กเข้ามายังชุมชนเมืองที่มีขนาดใหญ่กว่า ดังแสดงในรูปที่ ๓.๓ ซึ่งจะเห็นได้ว่าชุมชนเมืองส่วนใหญ่มีเขตอิทธิพลครอบคลุมเขตอำเภอที่ตั้งอยู่ บางชุมชนสามารถครอบคลุมไปถึงอำเภออื่น ๆ ด้วย เช่น เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีมีเขตอิทธิพลครอบคลุมระดับจังหวัดทั้งจังหวัด ดังนั้นจึงจัดเขตอิทธิพลของแต่ละชุมชน ดังแสดงในรูปที่ ๓.๔ และตารางที่ ๓.๑ ซึ่งสรุปได้ว่า

- (๑) เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี เป็นศูนย์กลางระดับ ๑ มีพื้นที่อิทธิพลครอบคลุมทั้งจังหวัดรวมถึง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรในเขตอิทธิพล ๖๖๒,๑๕๑ คน
- (๒) เมืองรอง หรือศูนย์กลางระดับ ๒ มีเขตอิทธิพลมากกว่า ๑ อำเภอมี ๕ เมือง คือ

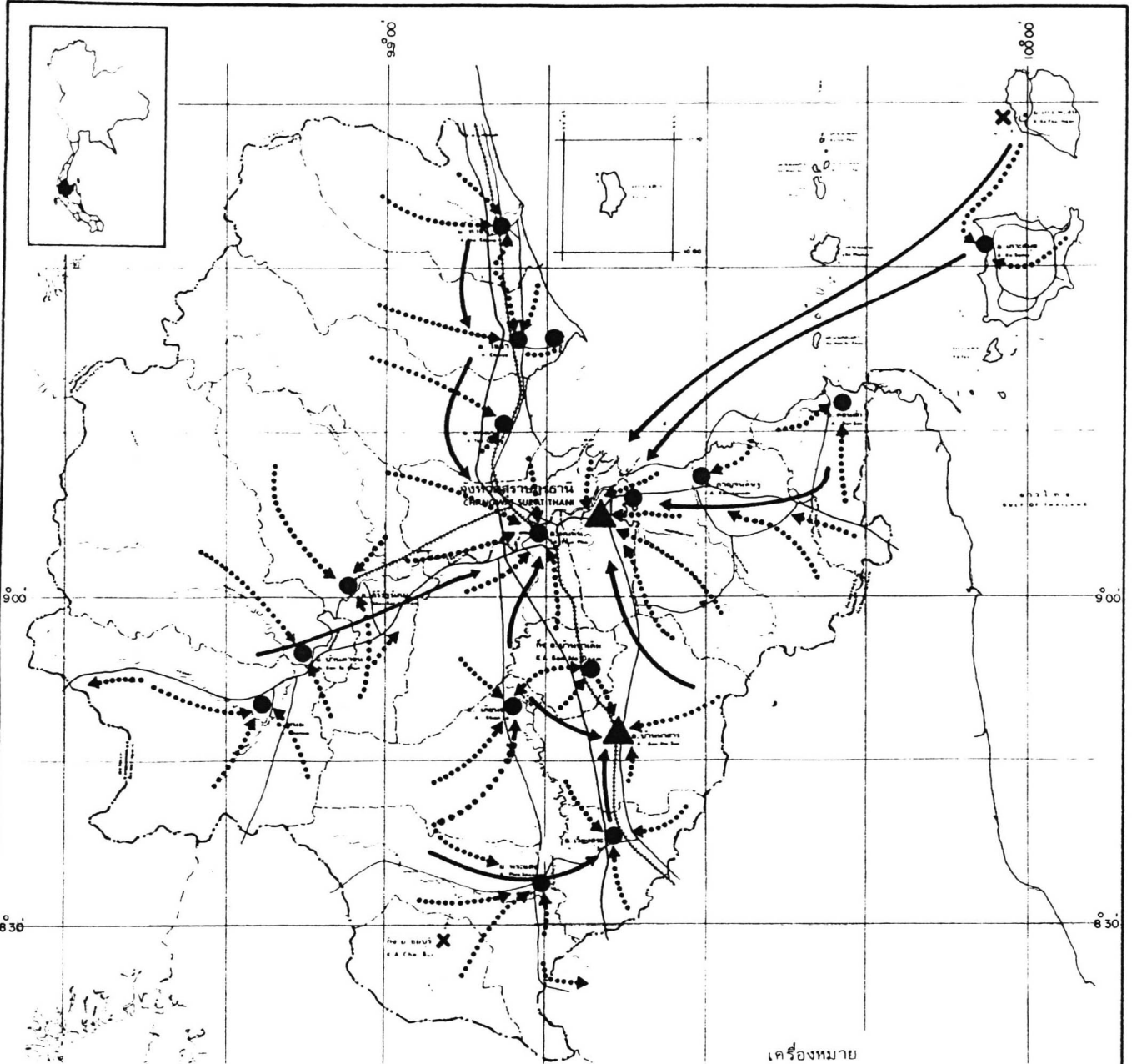
๑. เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี	๓. สุขาภิบาลบ้านนา	๑๓. สุขาภิบาลพุมเรียง
๒. สุขาภิบาลท่าข้าม	๔. สุขาภิบาลเวียงสระ	๑๔. สุขาภิบาลท่าฉาง
๓. สุขาภิบาลกาญจนดิษฐ์	๕. สุขาภิบาลย่านดินแดง	๑๕. สุขาภิบาลท่าชนะ
๔. สุขาภิบาลท่าทองใหม่	๑๐. สุขาภิบาลเคียนซา	๑๖. สุขาภิบาลท่าขนอน
๕. สุขาภิบาลดอนสัก	๑๑. สุขาภิบาลเกาะสมุย	๑๗. สุขาภิบาลพนม
๖. เทศบาลตำบลนาสาร	๑๒. สุขาภิบาลตลาดไชยา	๑๘. สุขาภิบาลเขาวง

รูปที่ ๓.๑ HISTOGRAM แสดงการแบ่งกลุ่มชุมชนเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามความถี่เฉลี่ยของค่าการพัฒนา

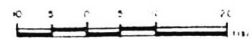
รูปที่ ๓.๒ ค่าการพัฒนาของชุมชนเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี เรียงตามลำดับ

เครื่องหมาย

- เขตจังหวัด
- เขตอำเภอ
- แม่น้ำ-ลำคลอง
- จังหวัด
- อำเภอ
- กิ่งอำเภอ

รูปที่ ๓.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี

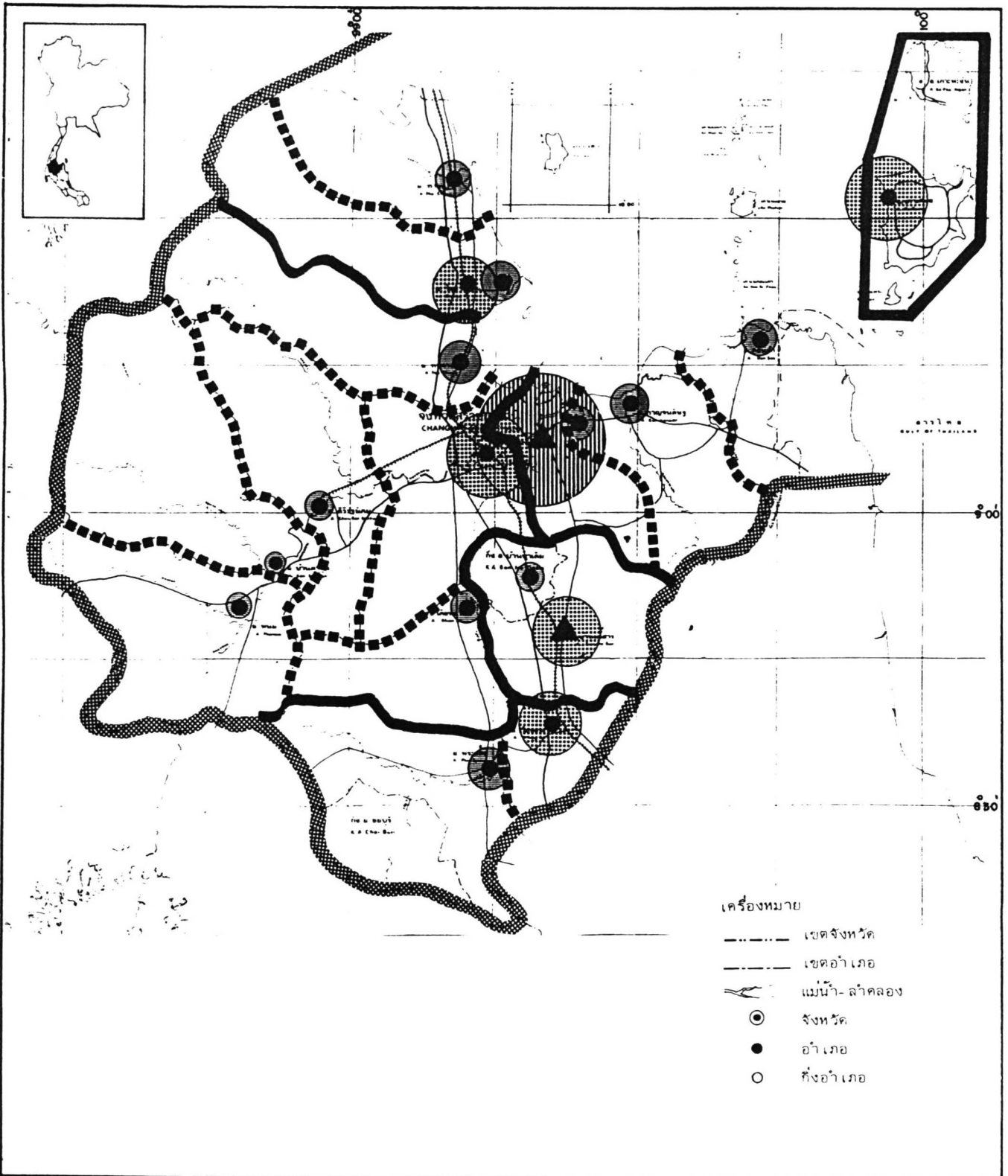
- ▲ เทศบาล
- สุขาภิบาล
- X ศูนย์กลางชุมชน
- ←..... ความสัมพันธ์กับศูนย์กลางระดับพื้นฐาน
- ←..... ความสัมพันธ์กับศูนย์กลางระดับจังหวัด

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

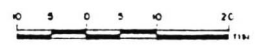
ศาสตราจารย์อรรถวิเศษและเทพยดา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

- เครื่องหมาย
- เขตจังหวัด
 - เขตอำเภอ
 - แม่น้ำ-ลำคลอง
 - ◎ จังหวัด
 - อำเภอ
 - ที่ตั้งอำเภอ

รูปที่ ๓.๔ ระดับชุมชนเมืองและเขตอิทธิพลของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

▲	เทศบาล	●	เมืองย่อยหรือศูนย์กลางระดับ ๓
●	สุขาภิบาล	■ ■ ■ ■	เขตอิทธิพลระดับอำเภอ
◎	ขนาดเทียบค่าระดับความเป็นเมือง	▬	เขตอิทธิพลระดับอนุภาคของจังหวัด
◎	เมืองหลักหรือศูนย์กลางระดับ ๑	▨	เขตอิทธิพลระดับจังหวัด
◎	เมืองรองหรือศูนย์กลางระดับ ๒		

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สาขาวิจัยขนาดชุมชนและสหวิทยาการ
 แผนงานวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ตารางที่ ๓.๑ ขุมชนศูนย์กลางและเขตอิทธิพล จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขุมชนศูนย์กลาง	เขตอิทธิพล	พื้นที่อิทธิพล		รวมประชากร ในเขตอิทธิพล
		อำเภอ	ประชากร	
๑. เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี	๑.๑ เมืองหลัก (อิทธิพลระดับจังหวัด)	ทั้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี และอำเภอเขื่อนอม จ.นครศรีธรรมราช	๖๔๑,๐๙๘ ๒๑,๐๕๓	๖๖๒,๑๕๑
	๑.๒ เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอเมือง อำเภอกาญจนดิษฐ์ อำเภอดอนสัก	๑๐๑,๘๐๖ ๖๘,๕๑๕ ๒๕,๐๒๐	
๒. สุขาภิบาลท่าข้าม	เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอพุนพิน	๘๑,๒๖๔	๑๘๕,๒๖๘
		อำเภอท่าฉาง	๒๓,๙๑๕	
		อำเภอกูร์รัฐนิคม	๓๕,๙๖๔	
		อำเภอบานตาขุน	๑๐,๒๐๙	
		อำเภอพนม	๑๕,๑๔๑	
อำเภอเคียนซา	๑๙,๗๗๕			
๓. สุขาภิบาลไชยา	เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอไชยา	๓๖,๔๕๒	๖๓,๓๕๗
		อำเภอท่าชนะ	๒๖,๘๙๕	
๔. เทศบาลตำบลนาสาร	เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอนาสาร	๖๓,๑๗๒	๘๐,๙๖๖
		กิ่งอำเภอบ้านนาเดิม	๑๗,๗๙๔	
๕. สุขาภิบาลเวียงสระ	เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอเวียงสระ	๔๐,๒๑๖	๗๘,๙๕๙
		อำเภอพระแสง	๓๐,๔๒๙	
		กิ่งอำเภอไชยบุรี	๘,๓๐๔	
๖. สุขาภิบาลเกาะสมุย	เมืองรอง (ระดับอนุภาคของจังหวัด)	อำเภอเกาะสมุย	๒๙,๘๓๒	๓๗,๒๒๗
		อำเภอเกาะพะงัน	๗,๓๙๕	

หมายเหตุ : แต่ละสุขาภิบาลมีเขตอิทธิพลเมืองย่อยระดับอำเภอครอบคลุม เขตอำเภอของตนเองเป็นส่วนใหญ่

(๒.๑) สุขาภิบาลท่าข้าม เขตอิทธิพลครอบคลุมอำเภอพุนพิน, ท่าฉาง ศิริรัฐนิคม, พนม, บ้านตาขุน, และเคียนซา มีประชากรในเขตอิทธิพล ๑๘๕,๒๖๘ คน

(๒.๒) สุขาภิบาลตลาดไชยา เขตอิทธิพลครอบคลุมอำเภอไชยา และท่าชนะ มีประชากรในเขตอิทธิพล ๖๓,๓๔๗ คน

(๒.๓) เทศบาลตำบลบ้านนาสาร เขตอิทธิพลครอบคลุม อำเภอบ้านนาสาร และกิ่งอำเภอบ้านนาเดิม มีประชากร ๘๐,๙๖๖ คน

(๒.๔) สุขาภิบาลเวียงสระ เขตอิทธิพลครอบคลุม อำเภอเวียงสระ พระแสง และกิ่งอำเภอชัยบุรี มีประชากร ๗๘,๙๔๙ คน

(๒.๕) สุขาภิบาลเกาะสมุย เขตอิทธิพลครอบคลุม อำเภอเกาะสมุย และเกาะพะงัน มีประชากร ๓๗,๒๒๗ คน

(๓) เมืองย่อยหรือศูนย์กลางระดับ ๓ เป็นเมืองที่มีเขตอิทธิพลในอำเภอของตนเอง ยกเว้นสุขาภิบาลกาญจนดิษฐ์มีเขตอิทธิพลของอำเภอเพียงบางส่วนเพราะบางตำบลใช้บริการจากเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี (อำเภอคอนสัก อยู่ในเขตอิทธิพลของเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีด้วย)

๓.๑.๓ ศักยภาพและปัญหาของชุมชนเมือง

ผลจากการวิเคราะห์ที่ผ่านมา จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีปัญหาด้านระบบชุมชนไม่เพียงพอ ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น อย่างไรก็ตาม การกระจายของที่ตั้งเมืองต่าง ๆ ก่อนข้างก็มีศักยภาพที่จะพัฒนาให้สัมพันธ์กันได้โดยมีเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีและสุขาภิบาลท่าข้าม เป็นศูนย์กลาง และพัฒนาเมืองรองให้กระจายออกไปทั้ง ๔ ทิศ กล่าวคือ

(๑) เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานีและสุขาภิบาลท่าข้าม มีแนวโน้มที่จะขยายเป็นเมืองหลักควบคู่กันไป

(๒) เกาะสมุย มีความสำคัญทางด้านการท่องเที่ยว

(๓) สุขาภิบาลไชยา เป็นชุมชนรองด้านทิศเหนือ

(๔) เทศบาลตำบลนาสาร และสุขาภิบาลเวียงสระ เป็นชุมชนรองด้านทิศใต้ ซึ่งมีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียง

(๕) ด้านตะวันตกไม่มีชุมชนรอง การเข้าสู่ศูนย์กลางจึงมุ่งสู่สุขาภิบาลท่าข้าม โดยตรง ดังนั้นในอนาคตควรจะมีชุมชน ซึ่งได้รับการพัฒนาให้เป็นชุมชนรอง เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจสังคมในซีกตะวันตกของจังหวัด และเป็นชุมชนเชื่อมโยงระหว่างเทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี กับเทศบาลตำบลตะกั่วป่าจังหวัดพังงา

การพัฒนาชุมชนเมือง นอกจากพิจารณาศักยภาพของชุมชน และความสัมพันธ์ของระบบชุมชนแล้ว จำเป็นต้องแก้ไขปัญหาและพัฒนาบริการภายในของชุมชน เพื่อการสร้างความพร้อมและการพัฒนาความผาสุกของประชาชนด้วย ปัญหาการบริการในชุมชนโดยทั่วไปสรุปได้คือ

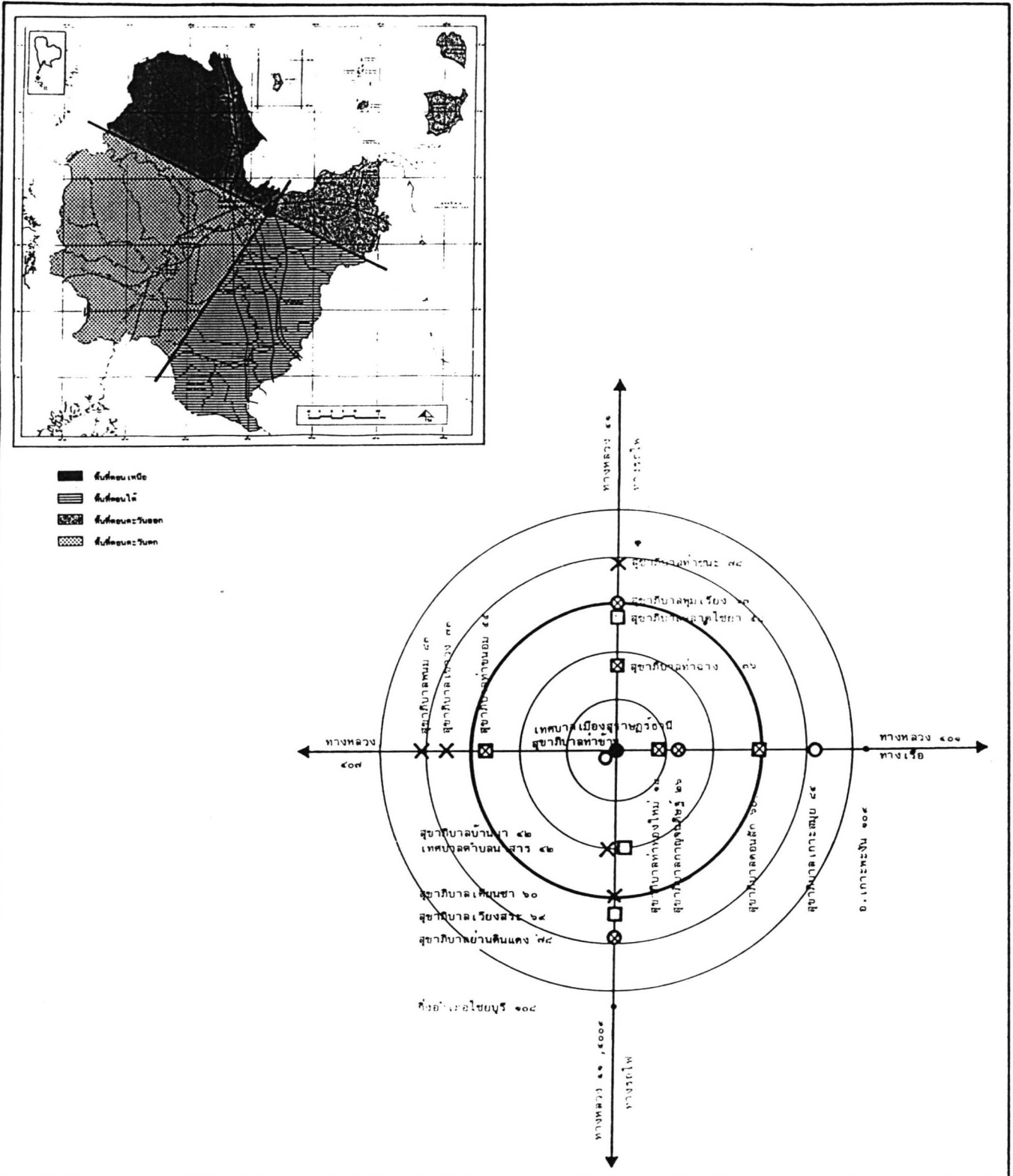
- ๑) น้ำประปาและโทรศัพท์ การขยายการบริการไม่ทันกับความต้องการ และบางชุมชนก็ยังไม่ได้รับการ
- ๒) ปัญหาน้ำท่วม น้ำขัง ในเทศบาลเมือง, สุขาภิบาลท่าข้าม, สุขาภิบาลท่าขนอน
- ๓) ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมในเทศบาลเมือง, สุขาภิบาลท่าข้าม, สุขาภิบาลคอนสัก
- ๔) การพัฒนาถนน, ทางระบายน้ำ, การจัดเก็บและกำจัดขยะยังไม่ทั่วถึงและดีพอ

๓.๒ แนวทางการพัฒนาระบบชุมชนในอนาคต

การพิจารณาแนวทางการพัฒนาระบบชุมชนในอนาคตได้พิจารณาจากระดับ ขนาด, สถานที่ตั้ง, การคมนาคมขนส่ง และแนวทางการพัฒนาภายในจังหวัด ในปัจจุบันเทศบาลเมืองฯ และสุขาภิบาลท่าข้ามเป็นศูนย์กลางหลัก โดยมีชุมชนเมืองกระจายอยู่ตามเส้นทางคมนาคมที่แยกออกเป็น ๔ ทิศ คือ ทิศเหนือ ทิศตะวันออก ทิศใต้ และทิศตะวันตก ดังรูปที่ ๓.๕

การพัฒนาชุมชนเมืองที่มีประสิทธิภาพนั้น จะต้องกระจายความเจริญไปยังชุมชนต่าง ๆ และแต่ละชุมชนควรมีพื้นที่เขตอิทธิพลตามกำลังการให้บริการ ดังนั้นจังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีชุมชนระดับรองจากเทศบาลเมืองฯ และสุขาภิบาลท่าข้ามตามลำดับอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่การมีบทบาทได้รับการพัฒนาหลักของแต่ละบริเวณ (รูปที่ ๓.๖)

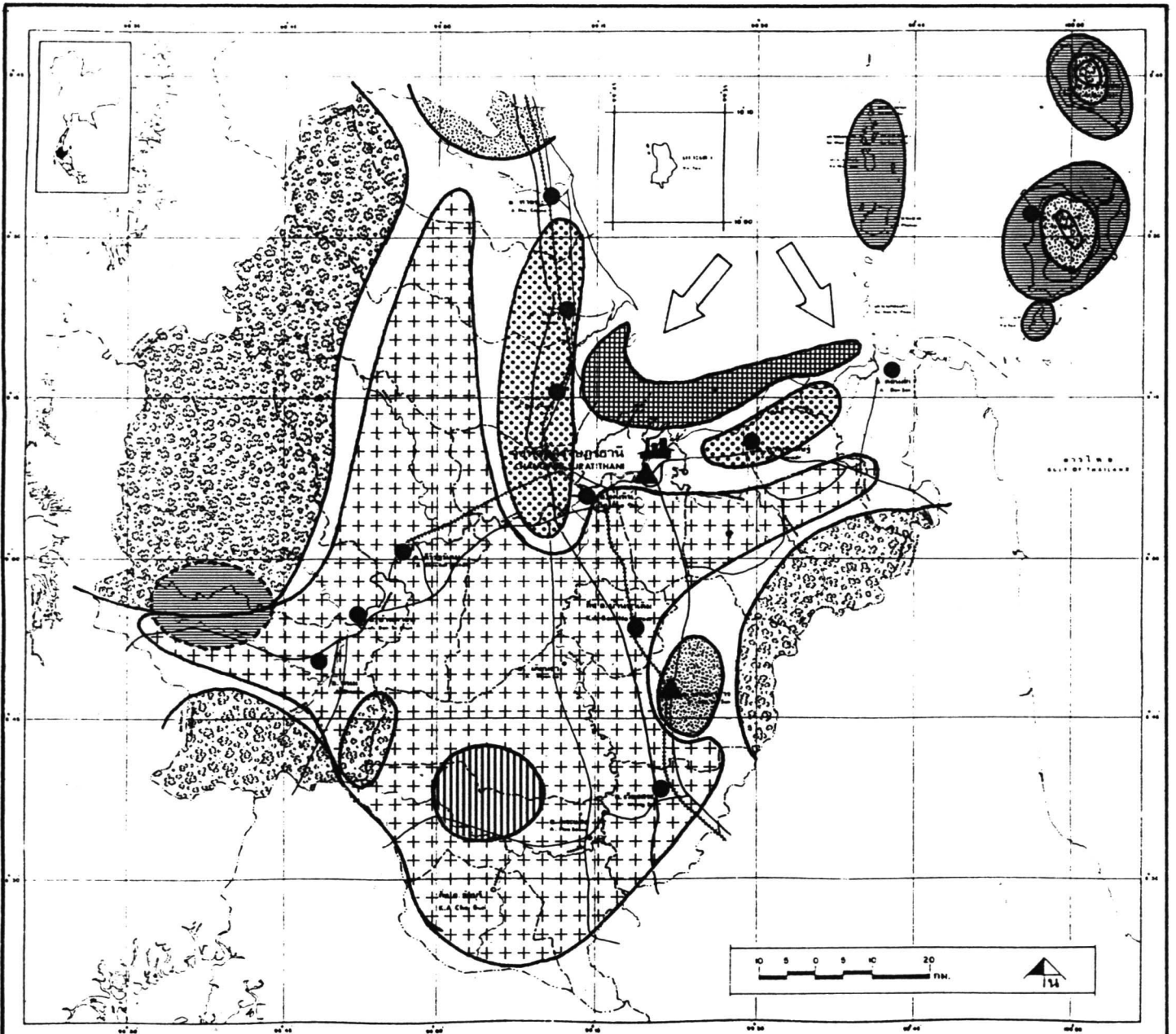
เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ แล้ว พบว่า ระบบการพัฒนาชุมชนเมืองและบทบาทในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไม่มากนัก โดยยังคงสามารถพัฒนาจากชุมชนเดิม พร้อมทั้งยกระดับบางชุมชน

รูปที่ ๓.๔ พัฒนาที่ตั้งชุมชนเมือง โดยรัศมีจากศูนย์กลางหลัก และแกนเส้นทางคมนาคมหลัก

- ชุมชนกลุ่ม A
- ชุมชนกลุ่ม B
- ชุมชนกลุ่ม C
- ⊗ ชุมชนกลุ่ม D₁
- ⊠ ชุมชนกลุ่ม D₂
- × ชุมชนกลุ่ม D₃
- ชุมชนอื่น ๆ

การจัดทำแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี
 สาขาวิจัยสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร
 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

นา	ปาล์ม
สวนผลไม้	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง
สวนยาง	ประมง
ท้องเที่ยว	นิคมอุตสาหกรรม
ป่าไม้	

รูปที่ ๓.๖ กิจกรรมและการใช้พื้นที่หลักของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สาขาวิจัยนวัตกรรมและทรัพยากร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ให้สูงขึ้น และกระจายค่าความเจริญให้เหมาะสม การพัฒนาระบบชุมชนเมืองในอนาคต (รูปที่ ๓.๗) สามารถกำหนดบทบาทของแต่ละชุมชนได้ดังนี้

(๑) เทศบาลเมืองฯ เป็นศูนย์กลางหลักทางด้านบริหาร, การคมนาคม, การกระจายสินค้า, แหล่งอุตสาหกรรมและการเกษตรของจังหวัดและของภาคใต้ ดังนั้นควรขยายเขตเทศบาลให้สามารถรองรับกิจกรรมต่าง ๆ ได้

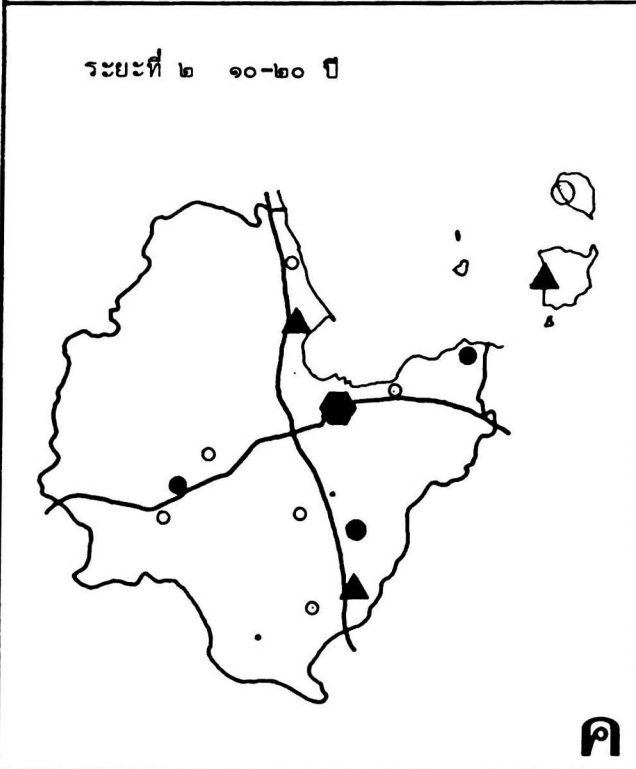
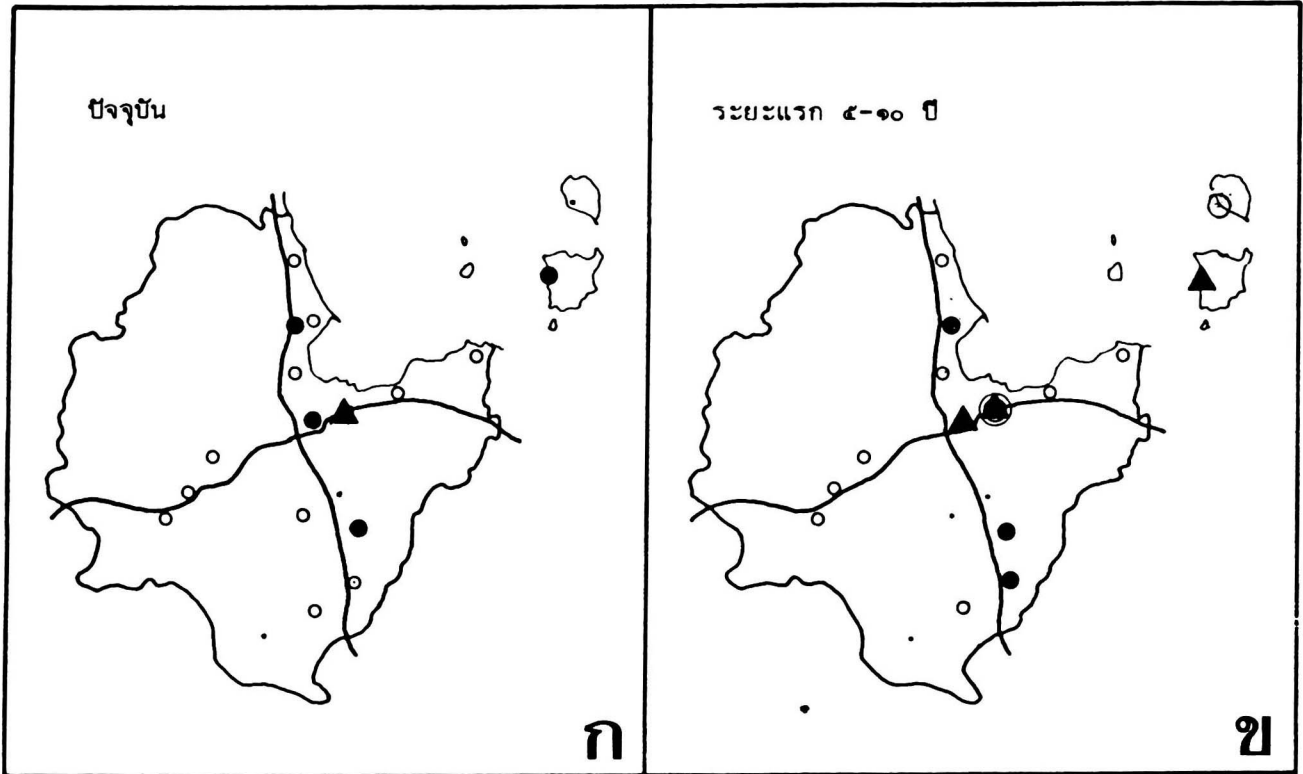
(๒) สุขาภิบาลท่าข้าม ควรยกระดับให้เป็นเทศบาล มีความสำคัญเป็น เมืองคู่แฝดของเทศบาลเมืองฯ และในอนาคตอาจยกระดับเป็นส่วนหนึ่งของนครเดียวกับเทศบาล เมืองสุราษฎร์ธานี บทบาทของสุขาภิบาลท่าข้ามจัดให้เป็นศูนย์กลางซื้อขายยางพารา และปาล์มน้ำมัน และเป็นย่านการค้า เสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่โดยรอบ

(๓) สุขาภิบาลตลาดไชยา ควรได้รับการพัฒนาควบคู่ไปกับสุขาภิบาลพุมเรียง ให้เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม และตลาดเกษตรในพื้นที่ทางเหนือของจังหวัด ส่วนสุขาภิบาลท่าชนะ และสุขาภิบาลท่าฉาง เป็นศูนย์กลางย่อยด้านการบริการและการเกษตรแก่ชนบทโดยรอบ

(๔) พื้นที่ด้านตะวันออก สุขาภิบาลเกาะสมุย เป็นศูนย์กลางหลักด้านการท่องเที่ยวและบริการพื้นฐานแก่ชุมชนตามเกาะต่าง ๆ ซึ่งการพัฒนาเกาะสมุยจะช่วยยกระดับสุขาภิบาลคอนสัก ให้เป็นศูนย์กลางรองของทางด้านตะวันออกในอนาคตได้ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของท่าเรือเฟอร์รี่ แต่บทบาทหลักในปัจจุบันของสุขาภิบาลคอนสักยังคงเป็นแหล่งบริการทางด้านประมง การเพาะเลี้ยงชายฝั่ง และอุตสาหกรรม

สุขาภิบาลกาญจนดิษฐ์ และสุขาภิบาลท่าทองใหม่นั้น มีระยะทางไม่ห่างจากเทศบาลเมืองฯ นึก จึงควรเป็นเพียงศูนย์กลางให้บริการพื้นฐานแก่ชนบทโดยรอบเท่านั้น

(๕) พื้นที่ด้านใต้มีชุมชนสำคัญ ๒ แห่ง คือ เทศบาลตำบลนาสารเป็นศูนย์บริการทางเกษตรกรรมและเหมืองแร่ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางรองของพื้นที่ด้านใต้ทั้งในปัจจุบัน-อนาคต ส่วนสุขาภิบาลเวียงสระ เป็นศูนย์กลางการคมนาคม โดยมีเส้นทางรถไฟและทางรถยนต์ ซึ่งเป็นทางผ่านไปยังอำเภอพระแสงและกิ่งอำเภอไชยบุรีได้ นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางบริการทางเกษตรอีกด้วย ดังนั้น ในอนาคต สุขาภิบาลเวียงสระควรได้รับการพัฒนาและยกระดับให้เป็นเทศบาลตำบลต่อไป และอาจมีระดับความสำคัญเป็นเมืองศูนย์กลางรองระดับ ๑ ของพื้นที่ด้านใต้นี้

	ปัจจุบัน	๕-๑๐ ปี	๑๐-๒๐ ปี
เมืองหลัก	▲	▲	●
เมืองรอง ๑		▲	▲
เมืองรอง ๒	●	●	●
เมืองย่อย	○	○	○

รูปที่ ๓.๗ ลำดับการพัฒนากระบวนชุมชนเมืองระยะต่าง ๆ

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สาขาวิจัยนิเวศภูมิและทรัพยากร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ทางด้านสุขาภิบาลย่านดินแดง, สุขาภิบาลบ้านนา และสุขาภิบาลเคียนซา เป็นศูนย์กลาง
 ชนบทที่ให้บริการประชากรเกษตรโดยรอบ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอยะแสง และเคียนซามีศักยภาพสูง
 แนวโน้มที่จะเกิดอุตสาหกรรมน้ำมันปาล์มมีมาก การพัฒนาโครงข่ายถนนจึงควรได้รับการพิจารณา

๖) พื้นที่ด้านตะวันตก เป็นศูนย์กลางชนบทที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสุขาภิบาลท่าข้าม
 ทั้ง ๆ ที่มีการพัฒนาพื้นที่อย่างรวดเร็ว เช่น การพัฒนาการท่องเที่ยว, แหล่งพลังงาน (เขื่อนเชี่ยว-
 หลาน) การเกษตร ฯลฯ จึงมีความจำเป็นต้องมีชุมชนระดับรอง ๑ แห่ง จากการพิจารณาพบว่า
 สุขาภิบาลพนม และสุขาภิบาลเขาวง มีความเป็นไปได้ที่ใกล้เคียงกันในการเป็นชุมชนระดับรอง
 โดยสุขาภิบาลพนมมีการพัฒนาที่สูงกว่าคือ มีการบริการสาธารณสุข ร้านค้า และวิทยาลัยเกษตรกรรม
 แต่พื้นที่อยู่ในเขตป่าสงวน และอยู่นอกเส้นทางพัฒนาไปภูเก็ต ส่วนสุขาภิบาลเขาวงมีการพัฒนาต่ำกว่า
 แต่มีศักยภาพและแนวโน้มนการขยายตัวสูงกว่า เพราะเป็นจุดรวมของการคมนาคมมากกว่าคือ ใกล้เคียง
 เส้นทางพัฒนาไปภูเก็ต และเป็นทางเข้าเขื่อนเชี่ยวหลาน รวมทั้งนิคมด้วย ฉะนั้นจึงควรมีการเตรียม
 การวางแผนพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการจัดตั้งชุมชนระดับรองขึ้นในอนาคต

๓.๓ บทบาทและแนวโน้มนการพัฒนาสุขาภิบาลเคียนซา

สุขาภิบาลเคียนซา เคยมีความสำคัญเมื่อยังมีการคมนาคมทางน้ำ เป็นเส้นทางสายหลัก
 สำหรับการขนส่งสินค้าจากพื้นที่ป่า เขาออกสู่ปากอ่าวบ้านดอน แต่ในปัจจุบัน เมื่อการคมนาคมขนส่ง
 ด้านอื่น ๆ สะดวกมากขึ้น บทบาทของสุขาภิบาลเคียนซาจึงลดลงอยู่ในอันดับต่ำมาก มีบทบาทเป็นเพียง
 ศูนย์กลางการปกครองของอำเภอยะแสงเท่านั้น (มีประชากรอยู่ในเขตอิทธิพลเพียง ๑๔,๗๗๔ คน)

การปรับปรุงทางหลวงท้องถิ่นจากสุขาภิบาลเคียนซาออกไปยังทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๑
 และทางหลวงจังหวัดสาย ๔๑๓๓ ตลอดจนถ้ามีการปรับปรุงทางหลวงจังหวัดสาย ๔๑๓๓ (พุนพิน-พระแสง)
 จะทำให้การคมนาคมติดต่อภายนอกของสุขาภิบาลเคียนซา สะดวกมากขึ้น และการเร่งพัฒนาเกษตรกรรม
 ของพื้นที่โดยรอบ บทบาทของสุขาภิบาลเคียนซา จะถูกยกระดับได้บ้างแต่ไม่มากนัก

ดังนั้นคาดว่าในอนาคตสุขาภิบาลเคียนซา มีการขยายตัวน้อย และจะยังคงมีบทบาทเป็น
 ศูนย์กลางท้องถิ่น ทางด้านการปกครอง และการค้าปัจจัยพื้นฐานเท่านั้น การปรับปรุงด้านการคมนาคม
 และความสะดวกสบายสำหรับประชากรจึงเป็น เป้าหมายหลักทั่วไป

บทที่ ๕

บทที่ ๔

แนวทางการพัฒนาสุขภาพเยาวชน

ในบทที่ ๔ นี้จะได้เสนอแนวทางการพัฒนาสุขภาพ โดยพิจารณาจากสภาพชุมชน และบทบาททั้งในอดีตและแนวโน้มในอนาคต ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑ ว่า เนื่องจากการจัดทำข้อจำกัดของแผนนี้มีระยะเวลาและข้อมูลพื้นฐาน การเสนอแนวทางการพัฒนาจึงเป็นเพียงการเสนอแผนแนะแนว เพื่อให้ท้องถิ่นนำไปประกอบการพิจารณาเสนอโครงการพัฒนาในชั้นรายละเอียดต่อไปเท่านั้น

คณะผู้ศึกษาได้พยายามรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์จากทฤษฎี และประสบการณ์ประกอบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ และบุคคลในท้องถิ่น เพื่อให้แผนแนะแนวนี้สอดคล้องกับความเป็นจริง และอยู่ในทิศทางที่สามารถปฏิบัติได้มากที่สุด

ดังนั้น เนื้อหาของแผนจึงเน้นการเสนอผังการใช้ที่ดินในอนาคต เพื่อเป็นกรอบของการพัฒนาทางกายภาพ และการส่งเสริมการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์การพัฒนาท้องถิ่นแล้ว ยังสอดคล้องกับภาระหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ สำนักงานสุขภาพอีกด้วย

อนึ่งในการพิจารณาแนวโน้มและกำหนดเป้าหมายของการขยายตัวของชุมชนต้องคำนึงถึงเงื่อนไขในการพัฒนาคือ นโยบาย และความพร้อมของการลงทุนประกอบด้วย ซึ่งในขณะนี้จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีแนวโน้มที่จะได้รับการเร่งพัฒนาให้เป็นพื้นที่พัฒนาที่สำคัญของภาคใต้ตอนบน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงมีแผนและโครงการหลายโครงการที่จะกระตุ้นการพัฒนา แต่เมื่อพิจารณาถึงระยะเวลาของแผนพัฒนาจังหวัด (ในช่วงแผน ๖) และความพร้อมในการจัดสรรงบประมาณของรัฐแล้ว ในการศึกษาจึงได้พิจารณาการพัฒนาสุขภาพใน ๒ เงื่อนไข คือ

(๑) เงื่อนไขการขยายตัวตามธรรมชาติ โดยพิจารณาจากการขยายตัวในอดีต (Past trend) ซึ่งถือเป็นการขยายตัวตามปกติ นำมากำหนดทิศทางการขยายตัวในอนาคต

(๒) เงื่อนไขการขยายตัวโดยการกระตุ้นการพัฒนา เป็นการพิจารณากำหนดทิศทางของการขยายตัวจากบทบาทของชุมชน (ทางเศรษฐกิจ) สังคม และการปกครอง) ที่ถูกกำหนดมาจากแผนพัฒนาในระดับสูง ซึ่งจะเป็นการขยายตัวที่มีจะสูงกว่าการขยายตัวตามปกติ

ผลการศึกษาและกำหนดแนวทางการพัฒนามีดังนี้

๔.๑ สภาพของชุมชนและปัญหา

สุขาภิบาลเคียนซาเป็นสุขาภิบาลในเขตชนบทที่มีประชากรเพียง ๑,๒๗๔ คน (ร้อยละ ๖.๔๕ ของประชากรอำเภอ) ในพื้นที่ ๒.๐๔ ตร.กม. หรือคิดเป็นความหนาแน่นเพียง ๑ คนต่อไร่ การขยายตัวของประชากรเป็นไปในอัตราที่ต่ำ (ร้อยละ ๑.๕๕ ต่อปี) ความสำคัญของสุขาภิบาลเป็นศูนย์กลางการปกครองและการค้าพื้นฐานเท่านั้น

การใช้ที่ดินส่วนใหญ่ยังคงเป็นเกษตรกรรม มีร้านค้าและที่อยู่อาศัยกระจุกตัวอยู่บริเวณตอนเหนือของชุมชน การบริการทางด้านสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการมีเพียงพอเหมาะสมกับสภาพของชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่า นอกจากปัญหาการมีประชากรต่ำ ซึ่งทำให้ความเป็นศูนย์กลางต่ำแล้วปัญหาด้านอื่น ๆ มีน้อยมาก อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเพื่อยกระดับความเป็นศูนย์กลาง และการสร้างความสะดวกสบายสำหรับประชากรให้สูงขึ้นเป็นสิ่งจำเป็น ทั้งนี้เพื่อรองรับการขยายตัวทางเกษตรกรรมที่จะมีขึ้นในพื้นที่โดยรอบในอนาคต

๔.๒ กรอบการพัฒนาสุขาภิบาลเคียนซา

การพัฒนาสุขาภิบาลเคียนซา เพื่อให้เป็นศูนย์กลางท้องถิ่น โดยให้มีการบริการที่เหมาะสมต่อประชากรในชุมชน และชนบทโดยรอบสามารถกระทำได้โดย

- (๑) จัดวางแผนการใช้ที่ดินในอนาคต
- (๒) ปรับปรุงการสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ
- (๓) ส่งเสริมการค้าและบริการ เพื่อให้เกิดความสะดวกสบายและความผาสุก

ของประชาชน

๔.๓ แนวทางการพัฒนาการใช้ที่ดิน

๔.๓.๑ นโยบายการพัฒนาการใช้ที่ดิน

การจัดทำผังแนะนำการใช้ที่ดินจะเป็นเครื่องมือในการเตรียมการพัฒนาด้านต่าง ๆ สำหรับสุขาภิบาลทั้งในระยะสั้น และระยะยาว นโยบายของผังควรมีดังนี้

- (๑) ให้ขยายศูนย์กลางชุมชนบริเวณรอบโรงพยาบาลเป็นศูนย์กลางหลักทางการค้าและบริการเพียงศูนย์กลางเดียว

- (๒) พัฒนาเขตที่อยู่อาศัยโดยรอบ เพื่อเชื่อมโยงกับสถานที่ราชการ วัดและโรงเรียน
- (๓) ยังคงให้พื้นที่ส่วนใหญ่ด้านตะวันตกเฉียงเหนือและด้านใต้ เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (สวนยาง)

๔.๓.๒ หลักการของผัง

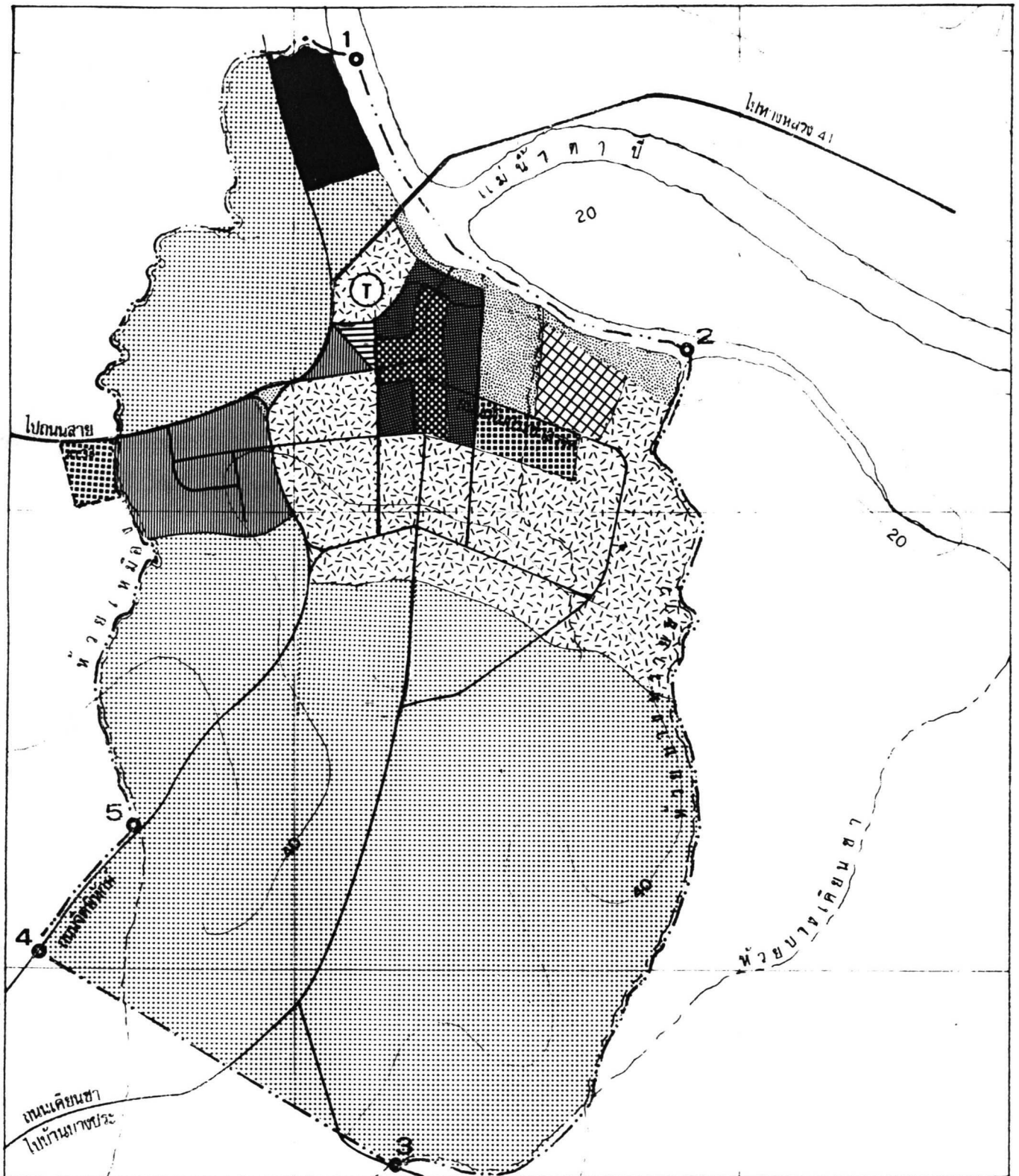
- (๑) ผังการใช้ที่ดิน แบ่งประเภทการใช้ที่ดินสำคัญดังนี้
 - (๑.๑) การใช้ที่ดินเพื่ออยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง-ต่ำ
 - (๑.๒) การใช้ที่ดินเพื่อการพาณิชย์กรรมแบบผสมที่อยู่อาศัย
 - (๑.๓) การใช้ที่ดินเพื่อสถาบัน และกิจกรรมต่าง ๆ
 - (๑.๔) การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (๒) การใช้ที่ดินมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้มีส่วนร่วมช่วยในการแก้ไขปัญหา ด้านสาธารณสุขปภค สาธารณูปการ สิ่งแวดล้อม และปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคม
- (๓) ผังการใช้ที่ดินนี้เป็นผังแนะแนวสำหรับนำไปพิจารณาปฏิบัติ ซึ่งควรมีการทบทวน แก้ไขในทุกระยะ ๕ ปี

๔.๓.๓ รูปแบบของผัง

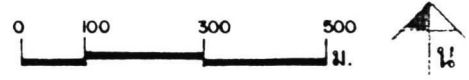
รูปที่ ๔.๑ แสดงผังแนะแนวการใช้ที่ดินในอนาคต (ปี ๒๕๔๔) ของสุขาภิบาลเคียนซา จากผังพื้นที่ส่วนใหญ่ยังคงเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ศูนย์กลางชุมชนตั้งอยู่บริ เวณริมฝั่งแม่น้ำด้านเหนือ โดยการขยายศูนย์กลางเดิมให้ใหญ่ขึ้น การพัฒนากระทำได้โดยการตัดถนนเชื่อมถนนเส้นเดิมให้มีการใช้พื้นที่ใช้พื้นที่ด้านในจากแนวถนนเคียนซามากขึ้น

สถานที่ราชการ วัด โรงเรียน และโรงเลื่อยจักร ยังคงอยู่ในตำแหน่งเดิม โรงไฟฟ้า และประปาในตำแหน่งเดิมยังเหมาะสม หน่วยบริการสาธารณสุขปภคอื่น ๆ สามารถจัดขึ้นได้ในบริเวณ ใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานีจอตกรโดยสาร เมื่อชุมชนขยายตัวมากขึ้นควรจัดสร้างให้เป็น ระเบียบบริเวณหลังโรงไฟฟ้า ซึ่งอยู่ใกล้กับถนนสายหลัก ติดต่อกับภายนอก นอกจากนี้อาจพัฒนาพื้นที่ สามเหลี่ยมหน้าโรงไฟฟ้าให้เป็นสถานีนามีย หรือโรงพยาบาลอำเภอ

พัฒนาบริเวณที่ลุ่มน้ำซึ่งข้างวัดเพ็งประดิษฐารามให้เป็นสวนสาธารณะสำหรับประชาชน และเสริมวัดเพ็งประดิษฐารามเพื่อการท่องเที่ยวในอนาคตควรได้มีการสงวนแนวตลิ่งให้เป็นเขตพื้นที่ ธรรมชาติด้วย

รูปที่ ๔.๑ แผนผังการใช้ที่ดินในอนาคต ปีพ.ศ. ๒๕๔๔

พาณิชยกรรม	อุตสาหกรรม
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง	สาธารณูปโภค
ที่อยู่อาศัยหนาแน่นต่ำ	สวนสาธารณะ
สถานที่ราชการ	พื้นที่เกษตรกรรม
ศาลากลาง	สถานีรถยนต์โดยสาร
สถาบันการศึกษา	

การจัดทำแผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สภาวิจัยและพัฒนาระดับจังหวัด

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ผังที่เสนอมีพื้นที่พัฒนาค่อนข้างใหญ่ เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาท แนวโน้มการขยายตัว และการเพิ่มขึ้นของประชากร อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติตามผัง รัฐควรได้ดำเนินการพัฒนา สาธารณูปโภคเพื่อให้ความสะดวกแก่ประชาชน ในการลงทุนพัฒนาที่ดิน

๔.๔ การพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง

๔.๔.๑ การพัฒนาระบบถนน

การพัฒนาระบบถนน ได้แก่ การตัดถนนใหม่ การปรับปรุงคุณภาพถนนเดิม และการ บำรุงรักษาถนนที่มีขนาดและสภาพที่ได้มาตรฐาน ทั้งนี้ครอบคลุมถึงการปรับปรุงทางเดินเท้า การจัด สวนหย่อมโดยรอบเป็นต้น สุขาภิบาลเคียนซาควรได้รับการพัฒนาระบบถนนดังนี้

(๑) ถนนติดต่อภายนอกชุมชน พัฒนาดถนนหลักไปติดต่อกับทางหลวง ๔๑, ๔๑๓๓ ให้เป็นถนนคุณภาพ โดยไม่ผ่านบริเวณชุมชนหนาแน่น

(๒) ระบบถนนภายในชุมชน (รูปที่ ๔.๒)

(๒.๑) ตัดถนนใหม่ ๒ สาย (ก, ข) จากเหนือ-ใต้ ขนาน ๒ ข้าง ถนน เคียนซาบริเวณกลางชุมชนในระยะห่างถนนเคียนซาประมาณ ๖๐ - ๘๐ เมตร พร้อมทั้งตัดถนน แยกเชื่อมถนนเคียนซาอีก ๒ สาย (ค, ง)

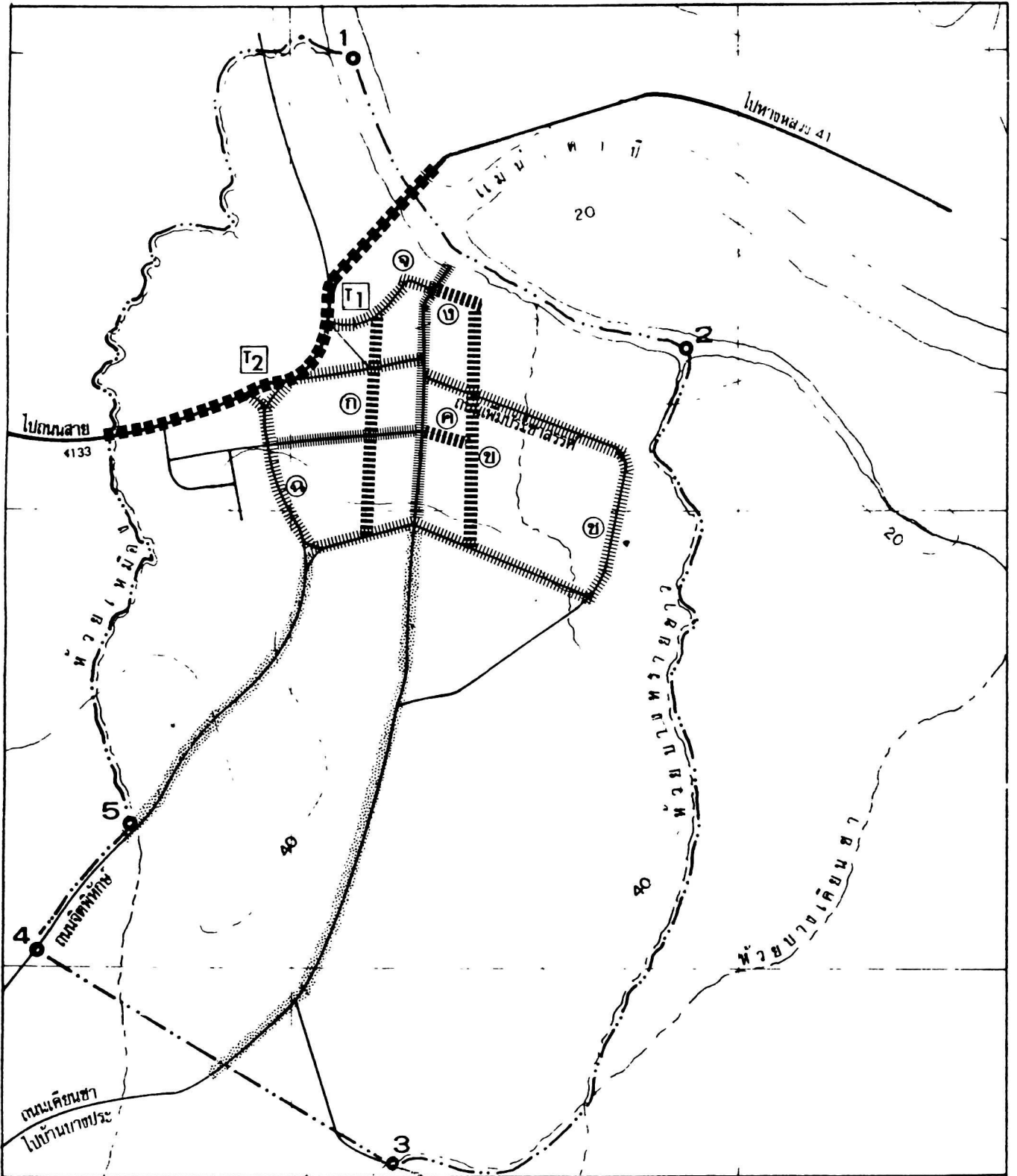
(๒.๒) ขยายและปรับปรุงคุณภาพถนน แยกจากถนนสายหลักหลังโรงไฟฟ้า (ค) และถนนวงรอบสองข้างถนนเคียนซา (ฉ, ช)

(๒.๓) ซ่อมบำรุงถนนคอนกรีตเดิม

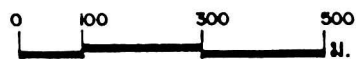
(๒.๔) พัฒนาคุณภาพถนนชนบท ๒ สาย (ถนนเคียนซา, และถนนจิตติพิทักษ์)

๔.๔.๒ สถานีรถโดยสาร

แม้ว่าในปัจจุบันความต้องการสถานีรถโดยสารยังไม่เป็นสิ่งจำเป็น แต่ในอนาคตเมื่อการ ขยายตัวของชุมชน และการพัฒนาระบบการคมนาคมภายในจังหวัดมีมากขึ้น ควรกำหนดให้สถานีรถ โดยสารอยู่ภายนอกศูนย์กลางชุมชน บริเวณหลังโรงไฟฟ้า เป็นทางเลือกที่ ๑ ซึ่งน่าจะเหมาะสมกว่า บริเวณหน้าท่าเรือ (ทางเลือกที่ ๒) เพราะจะสามารถพัฒนาย่านพาณิชยกรรมร่วมกับ ศูนย์กลางชุมชนได้ดีกว่า และไม่เกิดความพลุกพล่านบนถนนสายหลักด้วย

รูปที่ ๔.๖ แนวทางการพัฒนาระบบถนนของสุวารักบาล เคียนชา

- ทางหลวงจังหวัด ขยายและปรับปรุง
- ถนนตัดใหม่
- ||||| ถนนปรับปรุงคุณภาพ
- ||||| ถนนบำรุงรักษาและปรับปรุงทางเท้า
- ทางระบายน้ำ
- ถนนชนบทปรับปรุงคุณภาพ
- T บริเวณทาง เลือกสร้างสถานีรถไฟโดยสาร

การจัดทำแผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคม สุราษฎร์ธานี

สาขาวิจัยสังคมและทรัพยากร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

๔.๕ การจั้ดสาธารณูปโภคอื่น ๆ

การพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการด้านอื่น ๆ ยังไม่เป็นปัญหาหลักของชุมชน อย่างไรก็ตาม ควรได้มีการเตรียมการด้านต่าง ๆ ให้พร้อม เช่น เตรียมขยายการผลิตน้ำประปาให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่จะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ พัฒนาทางระบายน้ำควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบถนน ขยายการบริการเก็บและกำจัดขยะ ตลอดจนการร่วมมือในการพัฒนา วัด และโรงเรียน เพื่อการยกระดับคุณภาพของประชากรให้สูงขึ้น

๔.๖ การพัฒนาอื่น ๆ

๔.๖.๑ การบริหารสุขาภิบาล

ภายใต้ระเบียบการบริหารสุขาภิบาล ควรได้มีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนการบริหารการคลังให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเป็นส่วนส่งเสริมการพัฒนาสุขาภิบาลโดยรวม

๔.๖.๒ การพัฒนาสวนสาธารณะ

ชุมชนขนาดเล็กในเขตชนบท ความรู้สึกในการต้องการสวนสาธารณะของประชาชนต่างคิดว่ายังไม่ใช่สิ่งจำเป็น แต่แท้จริงแล้วสวนสาธารณะมีความสำคัญต่อชุมชนมาก แม้ว่าปัจจุบันในสุขาภิบาลเคียนชามิวัดและโรงเรียนเป็นสถานที่พักผ่อน และประกอบกิจกรรมได้ดีพอสมควร แต่ในอนาคตควรปรับปรุงพื้นที่น้ำท่วมซึ่งข้างวัดเพ็งประดิษฐารามให้เป็นสวนสาธารณะสำหรับชุมชน ซึ่งอาจต้องจัดทำเขื่อนกันน้ำ ขุดสระ ถมดินให้เป็นที่พักผ่อน จัดสวน สนามเด็กเล่น และสวนสุขภาพ เป็นต้น

338.984

.3(593-3

สถ):711

.27

วจย

ศูนย์บริการเอกสารวิจัยฯ

BT4211

แผนพัฒนาสาขาภิบาล